

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

2. března 2023*

Obsah

I.	Právní rámec	3
A.	Mezinárodní právo	3
B.	Unijní právo	5
1.	Směrnice o přírodních stanovištích	5
2.	Směrnice o ochraně ptáků	8
C.	Polské právo	10
1.	Zákon o lesích	10
2.	Narizení o požadavcích správné praxe	11
3.	Zákon o ochraně přírody	12
4.	Zákon o informacích o životním prostředí	13
5.	Zákon o ochraně životního prostředí	13
II.	Postup před zahájením soudního řízení	13
III.	Řízení před Soudním dvorem	14
IV.	K žalobě	15
A.	K prvnímu žalobnímu důvodu	15
1.	K porušení ustanovení týkajících se ochrany druhů	15
a)	Argumentace účastnic řízení	15
b)	Závěry Soudního dvora	18

* Jednací jazyk: polština

2. K porušení ustanovení týkajících se ochrany stanovišť	21
a) Argumentace účastnic řízení	21
b) Závěry Soudního dvora	23
B. Ke druhému žalobnímu důvodu	25
1. Argumentace účastnic řízení	25
2. Závěry Soudního dvora	29
a) K námitce nepřijatelnosti druhého žalobního důvodu	29
b) K nesplnění povinnosti	31
V. K nákladům řízení	34

„Nesplnění povinnosti státem – Životní prostředí – Směrnice Rady 92/43/EHS – Ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin – Článek 6 odst. 1 až 3, čl. 12 odst. 1 písm. a) až d), čl. 13 odst. 1 písm. a) a čl. 16 odst. 1 – Směrnice 2009/147/ES – Ochrana volně žijících ptáků – Článek 4 odst. 1, čl. 5 písm. a), b) a d) a čl. 9 odst. 1 – Obhospodařování lesů založené na správné praxi – Lesní hospodářské plány – Aarhuská úmluva – Přístup k právní ochraně – Článek 6 odst. 1 písm. b) a čl. 9 odst. 2 – Přezkum zákonnosti plánů obhospodařování lesů po stránce hmotné i procesní – Právo organizací na ochranu životního prostředí podat opravný prostředek“

Ve věci C-432/21,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti na základě článku 258 SFEU, podaná 15. července 2021,

Evropská komise, zastoupená M. Brauhoffovou, G. Gattinarem a C. Hermesem a D. Milanowskou, jako zmocněnci,

žalobkyně,

proti

Polské republice, zastoupená B. Majczynou, jako zmocněncem,

žalované,

SODNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení A. Prechal, předsedkyně senátu, M. L. Arastey Sahún (zpravodajka), F. Biltgen, N. Wahl a J. Passer, soudci,

generální advokátka: L. Medina,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Evropská komise se svou žalobou domáhá, aby Soudní dvůr určil, že:
 - tím, že do vnitrostátního systému zavedla ustanovení, podle kterých obhospodařování lesů založené na správné praxi neporušuje žádné ustanovení týkající se ochrany přírody podle směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Úř. věst. 1992, L 206, s. 7; Zvl. vyd. 15/02, s. 102), ve znění směrnice Rady 2013/17/EU ze dne 13. května 2013 (Úř. věst. 2013, L 158, s. 193), (dále jen „směrnice o přírodních stanovištích“) ani směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků (Úř. věst. 2010, L 20, s. 7), ve znění směrnice 2013/17 (dále jen „směrnice o ochraně ptáků“), Polská republika nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 1 a 2, čl. 12 odst. 1 písm. a) až d), čl. 13 odst. 1 písm. a) a d) a čl. 16 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích, jakož i z čl. 4 odst. 1, čl. 5 písm. a), b) a d) a čl. 16 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků, a
 - tím, že vyloučila možnost organizací na ochranu životního prostředí napadnout před soudy plány na obhospodařování lesů, Polská republika nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích ve spojení s čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU, čl. 216 odst. 2 SFEU, článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), čl. 6 odst. 1 písm. b) a čl. 9 odst. 2 Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, podepsané v Aarhausu dne 25. června 1998 a schválené jménem Evropského společenství rozhodnutím Rady 2005/370/ES ze dne 17. února 2005 (Úř. věst. 2005, L 124, s. 1) (dále jen „Aarhuská úmluva“).

I. Právní rámec

A. Mezinárodní právo

- 2 V článku 6 Aarhuské úmluvy, nadepsaném „Účast veřejnosti na rozhodování o specifických činnostech“, je v jeho odstavci 1 stanoveno:

„Každá strana bude

 - a) uplatňovat ustanovení tohoto článku vzhledem k rozhodnutím o tom, zda povolit navrhované činnosti uvedené v příloze I;

- b) uplatňovat ustanovení tohoto článku – v souladu se svým vnitrostátním právem – také k rozhodnutím o navrhovaných činnostech, které nejsou uvedeny v příloze I a mohou mít významný vliv na životní prostředí. Strany k tomuto účelu určí, zda navrhované aktivity podléhají těmto ustanovením“.
- c) moci rozhodnout případ od případu, pokud tak stanoví jejich vnitrostátní právo, neuplatňovat ustanovení tohoto článku na navrhované činnosti k zajištění bezpečnosti státu, pokud se strany domnívají, že by uplatňování tohoto článku mohlo tyto cíle nepříznivě ovlivnit.“

3 V článku 9 uvedené úmluvy, nadepsaném „Přístup k právní ochraně“, je stanoveno:

„[...]

2. Každá strana v rámci své vnitrostátní právní úpravy zajistí, aby osoby z řad dotčené veřejnosti

a) mající dostatečný zájem nebo

b) u nichž trvá porušování práva v případech, kdy to procesní správní předpis strany požaduje jako předběžnou podmínku, mohly dosáhnout toho, že soud nebo jiný nezávislý a nestranný orgán zřízený zákonem přezkoumá po stránce hmotné i procesní zákonnost jakýchkoliv rozhodnutí, aktů nebo nečinnosti podle ustanovení článku 6 a v případech, kdy je tak stanoveno vnitrostátním právem a aniž by tím byl dotčen odstavec 3, i dalších relevantních ustanovení této úmluvy.

Co představuje dostatečný zájem a porušování práva, bude určeno v souladu s požadavky vnitrostátního práva a v souladu s cílem poskytnout dotčené veřejnosti široký přístup k právní ochraně v rozsahu působnosti této úmluvy. K tomuto účelu je zájem jakékoli nestátní neziskové organizace splňující požadavky čl. 2 odst. 5 pokládán za dostatečný pro účely písmene a). U těchto organizací se bude pro účely písmene b) předpokládat, že mají práva, která mohou být porušována.

Ustanovení tohoto odstavce 2 nevylučují možnost předběžného přezkoumání správním orgánem a neovlivní požadavek, aby byly vyčerpány postupy správního přezkoumávání před předáním věci k soudnímu přezkoumání tam, kde to vnitrostátní právo vyžaduje.

3. Navíc – aniž tím bylo dotčeno přezkoumání zmíněné výše v odstavcích 1 a 2 – každá strana zajistí, aby osoby z řad veřejnosti splňující kritéria, pokud jsou nějaká stanovena ve vnitrostátním právu, měly přístup ke správním nebo soudním řízením, aby mohly vznášet námitky proti jednání, aktům nebo nečinnosti ze strany soukromých osob nebo orgánů veřejné správy, jež jsou v rozporu s ustanoveními jejího vnitrostátního práva týkajícího se životního prostředí.

4. Navíc – a aniž tím byl dotčen odstavec 1 – postupy přezkoumání uvedené v odstavcích 1, 2 a 3 mají zajistit přiměřenou a účinnou nápravu, včetně právně příkázaných úlev ve vhodných případech, a měly by být čestné, spravedlivé, včasné a neměly by vyžadovat vysoké náklady. Rozhodnutí vydaná podle tohoto článku budou předávána či archivována v písemné formě. Rozhodnutí soudů, a kdykoli možno i jiných orgánů, budou veřejně dostupná.“

[...]“

B. Unijní právo

1. Směrnice o přírodních stanovištích

4 Článek 1 směrnice o přírodních stanovištích uvádí:

„Pro účely této směrnice se:

a) ‚ochranou‘ rozumí všechna opatření, která jsou potřebná pro zachování nebo obnovu přírodních stanovišť a populací volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin v příznivém stavu z hlediska jejich ochrany, jak stanoví definice v písmenech e) a i);

[...]

j) ‚lokalitou‘ rozumí zeměpisně určené území, jehož plocha je jasně vymezena;

k) ‚lokalitou významnou pro Společenství‘ rozumí lokalita, která v biogeografické oblasti nebo oblastech, k nimž náleží, významně přispívá k udržení nebo obnově stavu přírodního stanoviště uvedeného v příloze I nebo druhu uvedeného v příloze II z hlediska jejich ochrany a může též významně přispívat k soudržnosti sítě NATURA 2000 uvedené v článku 3 a/nebo významně přispívá k udržení biologické rozmanitosti příslušné biogeografické oblasti nebo oblastí.

U druhů živočichů vyskytujících se v rozsáhlých areálech budou lokality významné pro Společenství odpovídat místům v přirozeném areálu rozšíření těchto druhů, jež se vyznačují fyzikálními a biologickými faktory nezbytnými pro jejich život a rozmnožování.

l) ‚zvláštní oblastí ochrany‘ rozumí lokalita významná pro Společenství a vyhlášená členskými státy prostřednictvím právního, správního a/nebo [nebo] smluvního aktu, u které jsou pro přírodní stanoviště a/nebo [nebo] populace druhů, pro něž je lokalita určena, uplatněna ochranná opatření nezbytná k jejich zachování nebo obnově ve stavu z hlediska jejich ochrany příznivém.

[...]“

5 Článek 2 uvedené směrnice zní:

„1. Cílem této směrnice je přispět k zajištění biologické rozmanitosti prostřednictvím ochrany přírodních stanovišť a volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin na evropském území členských států, na které se vztahuje Smlouva.

2. Cílem opatření přijímaných na základě této směrnice je zachování nebo obnova příznivého stavu z hlediska ochrany u přírodních stanovišť, druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin v zájmu Společenství.

[...]“

6 V článku 6 uvedené směrnice je stanoveno:

„1. Pro zvláštní oblasti ochrany stanoví členské státy nezbytná ochranná opatření zahrnující v případě potřeby odpovídající plány péče vypracované speciálně pro dané lokality nebo integrované do jiných plánů rozvoje a vhodná opatření právního, správního nebo smluvního charakteru, která odpovídají ekologickým požadavkům typů přírodních stanovišť uvedených v příloze I a druhů uvedených v příloze II, jež se na těchto lokalitách vyskytují.

2. Členské státy přijmou vhodná opatření, aby v oblastech zvláštní ochrany vyloučily poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů ani k [, jakož i] vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné ve vztahu k cílům této směrnice.

3. Jakýkoli plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty, podléhá odpovídajícímu posouzení jeho důsledků pro lokalitu z hlediska cílů její ochrany. S přihlédnutím k výsledkům uvedeného hodnocení důsledků pro lokalitu a s výhradou odstavce 4 schválí příslušné orgány příslušného státu tento plán nebo projekt teprve poté, co se ujistí, že nebude mít nepříznivý účinek na celistvost příslušné lokality, a co si v případě potřeby opatří stanovisko široké veřejnosti.

4. Pokud navzdory negativnímu výsledku posouzení důsledků pro lokalitu musí být určitý plán nebo projekt z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru, přesto uskutečněn a není-li k dispozici žádná alternativní řešení, zajistí členský stát veškerá kompenzační opatření nezbytná pro zajištění ochrany celkové soudržnosti sítě NATURA 2000. O přijatých kompenzačních opatřeních uvědomí Komisi.

Jestliže se na dotyčné lokalitě vyskytují prioritní typy přírodních stanovišť a/nebo prioritní druhy, pak mohou být uplatněny pouze důvody související s ochranou lidského zdraví a veřejné bezpečnosti s nesporně příznivými důsledky mimořádného významu pro životní prostředí nebo jiné naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu podle stanoviska Komise.“

7 V článku 12 odst. 1 téže směrnice je stanoveno:

„Členské státy přijmou nezbytná opatření pro vytvoření systému přísné ochrany živočišných druhů uvedených v příloze IV a) v jejich přirozeném areálu rozšíření, který zakazuje:

- a) veškeré formy úmyslného odchytu nebo usmrcování jedinců těchto druhů v přírodě;
- b) úmyslné vyrušování těchto druhů, zejména v období rozmnožování, výchovy mláďat, přezimování a migrace;
- c) úmyslné ničení nebo sběr jejich vajec z volné přírody;
- d) poškozování nebo ničení míst rozmnožování nebo míst odpočinku.“

8 V článku 13 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích je stanoveno:

„Členské státy přijmou nezbytná opatření pro vytvoření systému přísné ochrany rostlinných druhů uvedených v příloze IV b), který zakazuje:

- a) úmyslné vyrývání, sběr, vyřezávání, vytrhávání nebo ničení takových rostlin v jejich přirozeném areálu rozšíření ve volné přírodě;
- b) držení, dopravu a prodej nebo výměnu a nabízení za účelem prodeje nebo výměny jedinců těchto druhů odebraných z volné přírody s výjimkou těch, kteří byli z přírody odebráni legálně ještě před prováděním této směrnice.“

9 V článku 16 téže směrnice je stanoveno:

„1. Neexistuje-li žádné jiné uspokojivé řešení a za podmínky, že populace příslušného druhu přetrvávají navzdory udělené odchylce ve svém přirozeném areálu rozšíření bez negativního ovlivnění v dobrém stavu z hlediska jejich ochrany, mohou se členské státy odchýlit od ustanovení článků 12, 13, 14 a čl. 15 písm. a) a b):

- a) v zájmu ochrany volně žijících živočichů, planě rostoucích rostlin a ochrany přírodních stanovišť;
- b) v zájmu prevence závažných škod, zejména na úrodě, dobytku, lesích, rybolovu, vodách a ostatních typech majetku;
- c) v zájmu zdraví lidí a veřejné bezpečnosti nebo z jiných naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru a s nesporně příznivými důsledky pro životní prostředí;
- d) pro účely výzkumu a vzdělání, opětovného osídlení určitého území populací druhu nebo vysazení v původním areálu druhu a chovu a pěstování nezbytných pro tyto účely, včetně umělého rozmnožování rostlin;
- e) aby za přísně kontrolovaných podmínek v omezeném rozsahu a na základě výběru povolily odebírání nebo držení omezeného a příslušnými státními orgány stanoveného počtu jedinců určitých druhů uvedených v příloze IV.“

2. Členské státy předloží Komisi každé dva roky zprávu o odchylkách podle odstavce 1 v úpravě stanovené výborem. Komise vydá své stanovisko k těmto odchylkám nejdéle do 12 měsíců po obdržení zprávy a uvědomí o něm výbor.

[...]“

2. Směrnice o ochraně ptáků

10 Článek 1 uvedené směrnice zní takto:

„1. Tato směrnice se týká ochrany všech druhů ptáků přirozeně se vyskytujících ve volné přírodě na evropském území členských států, na něž se vztahuje Smlouva. Zahrnuje ochranu, regulování těchto druhů a péči o ně a stanoví pravidla pro jejich využívání.

2. Vztahuje se na ptáky, jejich vejce, hnízda a stanoviště.“

11 V článku 4 této směrnice se stanoví:

„1. Druhy uvedené v příloze I musí být předmětem zvláštních opatření týkajících se ochrany jejich stanovišť s cílem zajistit přežití těchto druhů a rozmnožování v jejich areálu rozšíření.

V této souvislosti musí být brány v úvahu

- a) druhy ohrožené vyhubením;
- b) druhy citlivé vůči specifickým změnám na jejich stanovišti;
- c) druhy pokládáné za vzácné s ohledem na málo početné populace nebo prostorově omezené místní rozšíření;
- d) ostatní druhy vyžadující zvláštní pozornost z důvodů specifického charakteru jejich stanoviště.

Trendy a kolísání početnosti populací musí být zohledněny jako podklady pro hodnocení.

Členské státy především označí území nejvhodnější z hlediska počtu druhů a rozlohy jako zvláště chráněné oblasti určené pro ochranu těchto druhů, přičemž vezmou v úvahu jejich požadavky na ochranu na pevnině a na moři v zeměpisné oblasti, na niž se tato směrnice vztahuje.

2. Členské státy přijmou obdobná opatření pro pravidelně se vyskytující stěhovavé druhy, které nejsou uvedeny v příloze I, přičemž vezmou v úvahu potřebu jejich ochrany na moři a na pevnině v zeměpisné oblasti, na niž se tato směrnice vztahuje, pokud jde o zimoviště, místa zastávek na jejich tahových cestách, místa, kde se tažné druhy rozmnožují a pelichají. [...]

[...]

4. S ohledem na ochranu oblastí uvedených v odstavcích 1 a 2 přijmou členské státy vhodná opatření pro předcházení znečišťování nebo poškozování stanovišť nebo jakýmkoli rušivým zásahům, které negativně ovlivňují ptáky, pokud by mohly být významné z hlediska cílů tohoto článku. Členské státy musí rovněž usilovat o předcházení znečišťování nebo poškozování stanovišť mimo tyto chráněné oblasti.“

12 V článku 5 uvedené směrnice je stanoveno:

„Aniž jsou dotčeny články 7 a 9, přijmou členské státy opatření nezbytná k vytvoření obecné právní úpravy ochrany všech druhů ptáků uvedených v článku 1, která zejména zakáže:

a) úmyslné usmrcování nebo odchyt jakýmkoli způsobem;

b) úmyslné ničení nebo poškozování jejich hnízd a vajec nebo odstraňování hnízd;

[...]

d) úmyslné vyrušování těchto ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat, pokud by šlo o vyrušování významné z hlediska cílů této směrnice;

[...]“

13 Ustanovení článku 9 téže směrnice zní takto:

„1. Pokud neexistuje jiné uspokojivé řešení, mohou se členské státy odchýlit od ustanovení článků 5 až 8 z následujících důvodů:

a) – v zájmu veřejného zdraví a bezpečnosti,

– v zájmu bezpečnosti leteckého provozu,

– pro předcházení závažným škodám na úrodě, dobytku, lesích, rybníkářství a vodním hospodářství,

– za účelem ochrany rostlin a živočichů;

b) pro účely výzkumu a výuky, opětovného osídlení určitého území populací druhu nebo vysazení v původním areálu výskytu druhu a pro chov v zajetí pro tyto účely;

c) aby v malém množství za přísně kontrolovaných podmínek a na základě výběru umožnily odchyt, držení nebo jiné rozumné využívání některých druhů ptáků.

2. Odchyly uvedené v odstavci 1 musí upřesnit

a) druhy, na něž se vztahují;

b) prostředky, zařízení nebo metody povolené pro odchyt nebo usmrcování;

c) charakter rizika a časové a místní okolnosti, kdy lze takové odchyly povolit;

d) orgán, který je oprávněn vyhlásit, že požadované podmínky nastaly, a rozhodnout, jaké prostředky, zařízení nebo metody mohou být použity, za jakých omezení a kým;

e) kontroly, které budou prováděny.

3. Členské státy zašlou každoročně Komisi zprávu o provádění odstavců 1 a 2.

[...]“

C. *Polské právo*

1. *Zákon o lesích*

- 14 V článku 6 odst. 1 ustawy o lasach (zákon o lesích) ze dne 28. září 1991 (Dz. U. z roku 1991, částka 101, č. 444) v konsolidovaném znění (Dz.U. z roku 2018, č. 2129) (dále jen „zákon o lesích“) se stanoví:

„Pojmy použitými v tomto zákoně se rozumí:

[...]

6. plán obhospodařování lesů – základní dokument obhospodařování lesů připravený pro konkrétní lokalitu, který obsahuje popis a posouzení stavu lesa a cíle, úkoly a metody obhospodařování lesů;

[...]“

- 15 Článek 14b tohoto zákona, který byl zaveden dne 1. ledna 2017 článkem 2 ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy o lasach (zákon o změně zákona o ochraně přírody a lesního zákona) ze dne 16. prosince 2016 (Dz. U. z roku 2016, č. 2249), zní:

„1. Vlastníci lesů plní cíle a zásady obhospodařování lesů stanovené v zákoně, zejména plní povinnosti uvedené v čl. 9 odst. 1, čl. 13 odst. 1 a čl. 14 odst. 4 způsobem, který si určí, není-li způsob plnění dané povinnosti stanoven zákonem.

[...]

3. Obhospodařování lesů prováděné v souladu s požadavky správné praxe v oblasti obhospodařování lesů neporušuje ustanovení týkající se ochrany jedinečných přírodních zdrojů, útvarů a složek, zejména ustanovení článků 51 a čl. 52 [ustawy o ochronie przyrody (zákon o ochraně přírody) ze dne 16. dubna 2004 (konsolidované znění Dz.U. z roku 2018, č. 1614) (dále jen „zákon o ochraně přírody“)].“

- 16 V článku 22 zákona o lesích je stanoveno:

„1. Ministr životního prostředí schvaluje plán obhospodařování lesů pro lesy, jež jsou majetkem státu, a zjednodušené plány obhospodařování lesů pro lesy, jež jsou součástí zemědělských aktiv státní pokladny.

[...]

4. Ministr životního prostředí dohlíží na provádění plánů obhospodařování lesů v případě lesů, které jsou majetkem státu, a na provádění zjednodušených plánů obhospodařování lesů v případě lesů, jež jsou součástí zemědělských aktiv státní pokladny.

[...]“

2. Nařízení o požadavcích správné praxe

17 Požadavky na správnou praxi obhospodařování lesů jsou stanoveny v rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie Gospodarki leśnej (nařízení ministra životního prostředí o požadavcích správné praxe v oblasti obhospodařování lesů) ze dne 18. prosince 2017 (Dz. U. z roku 2017, č. 2408) (dále jen „nařízení o požadavcích na správnou praxi“).

18 V § 1 tohoto nařízení se stanoví:

„Následující požadavky týkající se správné praxe v oblasti obhospodařování lesů jsou stanoveny takto:

1. před zahájením lesnických zásahů musí být provedena kontrola na místě v části lesa nebo na pozemku, na nichž jsou zásahy plánovány, za účelem ověření výskytu chráněných druhů nebo možných lokalit pro jejich výskyt;
2. před provedením lesnických zásahů musí být lokality, v nichž se nacházejí chráněné druhy, a místa významná pro chráněné druhy, která musí být chráněna, dočasně označena, nebo je třeba jinak zajistit, aby byly tyto lokality či tato místa známé osobě provádějící tyto zásahy;
3. je-li během prací zjištěna přítomnost lokalit výskytu chráněných druhů nebo možných lokalit výskytu chráněných druhů, použijí se body 1 a 2 obdobně, včetně případné okamžité změny způsobu provádění prací, a je-li to nezbytné, vhodných opatření pro minimalizaci nebo náhradu způsobených škod;
4. na březích vodních ploch a toků je třeba ponechat alespoň 10 metrů od břehu: padlé kmeny stromů, křoviny a velké kameny, aby se usnadnil přístup k vodě a migrace živočichů;
5. během reprodukčního období ptáků nelze kácet stromy, na kterých bylo zjištěno hnízdění ptáků;
6. duté stromy se musí nechat přirozeně zetlít;
7. odumřelé stromy jsou ponechávány tak, aby byla zajištěna kontinuita odumřelého dřeva, přičemž objem odumřelého dřeva nesmí představovat zejména riziko vzniku požáru nebo škodlivých biotických činitelů;
8. enklávy v lesích, včetně mýtin a luk, kde byly zjištěny lokality chráněných druhů spojené s otevřenými plochami, se udržují v nepoškozeném stavu odstraňováním stromů a keřů, kde je to nutné, a kosením s odstraňováním biomasy;
9. vodní útvary a vodní toky v lesních oblastech jsou ponechány v přirozeném stavu nebo v konkrétních případech ve stavu blízkém přirozenému stavu;
10. koryta vodních toků nesmějí být používána k přepravě dřeva;
11. plánování a provádění lesnických zásahů zohledňuje potřebu zachovat rozmanitost vývojových fází lesních porostů na úrovni krajiny;

12. doporučuje se zajistit podíl raně sukcesních druhů v dřevních porostech, zejména břízy, osiky, vrby a vrbičky. Podíl výše uvedených druhů vyšší než 10 % závisí na rozhodnutí vlastníka lesa s přihlédnutím k přirozeným, sociálním a hospodářským kritériím;
13. obnova a zalesňování musí zohledňovat:
 - a) regionální přírodní podmínky,
 - b) regionalizaci osiva ve smyslu právních předpisů o reprodukčních materiálech lesních dřevin,
 - c) podmínky přírodního stanoviště a stav přírodního prostředí;
14. před zahájením regenerační těžby je třeba zvolit druh těžby podle plánované metody obnovy: přirozené nebo umělé;
15. přirozená obnova se používá v případě, že mateřský porost, z něhož má být založen porost samovolného zmlazení, je velmi kvalitní a tvoří jej žádoucí druhy na stejné lokalitě, podmínky přírodního stanoviště umožňují přirozenou obnovu a tato obnova zaručuje více než 50 % pěstební plochy a stabilitu porostu;
16. v porostech zralých pro obnovu, které jsou obhospodařovány holosečemi na ploše větší než 1 ha, musí být staré stromy ponechány v přirozeném stavu a nesmí zabírat více než 5 % plochy holosečí;
17. holoseč se nesmí provádět přímo na prameništích, řekách, jezerech, rašeliništích a pramenných potocích, ani na místech národních památek a náboženských bohoslužeb; na těchto místech se doporučuje ponechat nebo vytvořit přírodní oblasti ekologického prostředí, zejména výsadbou keřů, pokud chybějí, a jejich údržbou;
18. pokud to vyžadují technická opatření pro provádění údržby, těžby a kácení, musí být v porostech zřízeny těžební cesty v podobě pásů lesní plochy bez stromů a keřů, jejichž šířka a rozestupy musí umožňovat provádění údržby, těžby a kácení;
19. chemické metody ochrany lesů mohou být použity pouze tehdy, není-li možné nebo účelné použít jiné metody, přičemž při výběru přípravků na ochranu rostlin je vždy třeba zohlednit bezpečnost lidí, zvířat a životního prostředí.“

3. *Zákon o ochraně přírody*

- 19 V člancích 48 až 50 zákona o ochraně přírody je uvedeno, že ministr životního prostředí po dohodě s ministrem zemědělství stanoví nařízením zejména chráněné druhy rostlin, živočichů a hub, zákazy, které se těchto druhů týkají, jakož i způsoby jejich ochrany.
- 20 Články 51 a 52 tohoto zákona stanoví možné zákazy týkající se chráněných druhů živočichů a rostlin.
- 21 V článku 56 uvedeného zákona se stanoví možnost příslušných orgánů povolit činnosti, na které se vztahují zákazy podle článků 51 a 52 téhož zákona.

4. Zákon o informacích o životním prostředí

- 22 Článek 44 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisku (zákon o poskytování informací o životním prostředí a jeho ochraně, o účasti veřejnosti na ochraně životního prostředí a o posuzování dopadu na životní prostředí) ze dne 3. října 2008 (konsolidované znění Dz.U z roku 2018, č. 2018) (dále jen „zákon o informacích o životním prostředí“) přiznává organizacím na ochranu životního prostředí právo účastnit se řízení, jež vyžaduje účast veřejnosti, právo podat správní opravný prostředek proti rozhodnutí přijatém v řízení, jež vyžaduje účast veřejnosti, jakož i právo podat proti takovému rozhodnutí žalobu ke správnímu soudu.

5. Zákon o ochraně životního prostředí

- 23 V článku 323 ustawy – Prawo ochrony środowiska (zákon o ochraně životního prostředí) ze dne 27. dubna 2001 (konsolidované znění Dz.U. 2019, č. 1396) (dále jen „zákon o ochraně životního prostředí“) se stanoví:

„1. Každá osoba, jež je přímo ohrožena újmou nebo která utrpěla škodu v důsledku protiprávního zásahu do životního prostředí, se může na subjektu, jenž odpovídá za takové ohrožení nebo zásah, domáhat, aby obnovil zákonný stav a přijal preventivní opatření, spočívající zejména v instalaci zařízení nebo vybavení určeného k zabránění ohrožení nebo zásahu; pokud to není možné nebo je to nepřiměřeně obtížné, může požadovat zastavení činnosti, která ohrožení nebo zásah způsobuje.

2. Pokud se ohrožení nebo zásah týká životního prostředí jakožto veřejného statku, může žádost podle odstavce 1 podat státní pokladna, územně samosprávný celek, jakož i ekologická organizace.“

II. Postup před zahájením soudního řízení

- 24 Dne 20. prosince 2011 zahájila Komise řízení EU Pilot [spis EUP (2011) 2856] a požádala polské orgány, aby objasnily ustanovení polských právních předpisů, jež se týkají výjimky z povinností stanovených směrnicí o přírodních stanovištích a směrnicí o ochraně ptáků, pokud jde o lesnické zásahy. Vzhledem k řešením, jež tyto orgány navrhly, se Komise rozhodla řízení EU Pilot uzavřít.
- 25 S ohledem na informace a stížnosti, které jí byly následně předloženy, měla Komise za to, že bylo prokázáno porušení unijního práva. Kromě toho Komise uvedla, že polské právo nezaručuje organizacím na ochranu životního prostředí možnost napadnout plány obhospodařování lesů správní a soudní cestou, čímž porušuje povinnost zajistit soudní ochranu práv, jež těmto organizacím přiznávají směrnice o přírodních stanovištích a o ochraně ptáků.
- 26 Dne 20. července 2018 zaslala Komise Polské republice výzvu dopisem, v níž zaprvé tvrdila, že Polská republika tím, že do vnitrostátního systému zavedla ustanovení, podle kterých obhospodařování lesů založené na požadavcích správné praxe neporušuje žádné z ustanovení týkajících se ochrany přírody, na něž se vztahují směrnice o ochraně ptáků a směrnice o přírodních stanovištích, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 1 a 2, čl. 12 odst. 1 písm. a) až d), čl. 13 odst. 1 písm. a) a čl. 16 dost. 1 směrnice o přírodních stanovištích, jakož i čl. 4 dost. 1 a čl. 5 písm. a), b) a d) a článek 9 směrnice o ochraně ptáků. Zadruhé Komise tvrdila, že Polská republika tím, že zabránila organizacím na ochranu životního prostředí napadnout

u soudu plány obhospodařování lesů, které mohou mít významný vliv na lokalitu Natura 2000, a tím, že z účinné soudní ochrany proto vyloučila práva těchto organizací, jež vyplývají z čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích a souvisí s uvedenými plány, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích ve spojení s čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU, čl. 216 odst. 2 SFEU, článkem 47 Listiny, jakož i s čl. 6 odst. 1 písm. b) a čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy.

- 27 Polská republika na tuto výzvu dopisem odpověděla dne 20. září 2018.
- 28 Dne 26. července 2019 vydala Komise odůvodněné stanovisko, které Polská republika obdržela téhož dne, v němž Komise trvala na výtkách formulovaných ve výzvě dopisem a vyzvala Polskou republiku, aby ve lhůtě dvou měsíců od doručení uvedeného odůvodněného stanoviska přijala opatření nezbytná k dosažení souladu s tímto stanoviskem.
- 29 Dne 26. září 2019 Polská republika odpověděla na odůvodněné stanovisko a zpochybnila nesplnění povinnosti tvrzené Komisí, přičemž k první výtce vznesené Komisí uvedla, že budou přijata nová ustanovení, která mají vyjasnit stav platných právních předpisů.
- 30 Vzhledem k tomu, že Komise nebyla s touto odpovědí spokojena, rozhodla se podat projednávanou žalobu.

III. Řízení před Soudním dvorem

- 31 Dopisem ze dne 7. července 2022 informovala Komise Soudní dvůr v odpovědi na otázky, jež jí položil, že uvedení čl. 13 odst. 1 písm. a) a d) směrnice o přírodních stanovištích a čl. 16 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků v návrhových žádáních obsažených v petitu žaloby ve znění v jednacím jazyce bylo způsobeno pouze chybou v psaní, a opravila tato návrhová žádání v tom smyslu, že by v nich mělo být odkazováno nikoli na tato ustanovení, ale na čl. 13 odst. 1 písm. a) směrnice o přírodních stanovištích a čl. 9 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.
- 32 V tomto ohledu je třeba připomenout, že předmět žaloby podané na základě článku 258 SFEU je vymezen postupem před zahájením soudního řízení stanoveným v tomto ustanovení, a proto musí být odůvodněné stanovisko Komise a žaloba založeny na stejných žalobních důvodech (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. ledna 2016, Komise v. Kypr, C-515/14, EU:C:2016:30, bod 12).
- 33 Tento požadavek odpovídá účelu postupu před zahájením soudního řízení, kterým podle ustálené judikatury je dát dotčenému členskému státu příležitost, aby zaprvé splnil povinnosti, které pro něj vyplývají z unijního práva, a zadruhé, aby se mohl účinně bránit proti výtkám formulovaným Komisí [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. března 2022, Komise v. Spojené království (Opatření proti podvodům s podhodnocováním) (C-213/19, EU:C:2022:167, bod 131 a citovaná judikatura)].
- 34 V projednávaném případě je třeba předně konstatovat, že Komise jak ve výzvě dopisem a odůvodněném stanovisku, tak i v argumentaci uvedené v žalobě soustavně odkazovala na čl. 13 odst. 1 písm. a) směrnice o přírodních stanovištích a na čl. 9 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků, aniž by odkazovala na nesprávná ustanovení uvedená v návrhových žádáních žaloby ve znění v jednacím jazyce. Dále je třeba uvést, že tímto odkazem nebyla Polská republika nijak uvedena

v omyl, neboť tento členský stát ve své žalobní odpovědi i ve své duplice důsledně odkazoval na čl. 13 odst. 1 písm. a) směrnice o přírodních stanovištích a na čl. 9 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.

- 35 Z toho vyplývá, že Polská republika byla zjevně schopna plně uplatnit svou argumentaci, jíž se bránila proti výtkám formulovaným Komisí, a to jak v rámci postupu před zahájením soudního řízení, tak v kontextu projednávání žaloby, aniž chyby v psaní uvedené v bodě 31 tohoto rozsudku jakkoli ovlivnily právo uvedeného členského státu na účinnou procesní obranu.
- 36 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba konstatovat, že první žalobní důvod Komise musí být vykládán v tom smyslu, že se týká čl. 6 odst. 1 a 2, čl. 12 odst. 1 písm. a) až d), čl. 13 odst. 1 písm. a) a čl. 16 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích, jakož i čl. 4 odst. 1, čl. 5 písm. a), b) a d) a čl. 9 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.

IV. K žalobě

A. K prvnímu žalobnímu důvodu

1. K porušení ustanovení týkajících se ochrany druhů

a) Argumentace účastnic řízení

- 37 Komise v rámci prvního žalobního důvodu v podstatě tvrdí, že zavedení ustanovení, podle kterého obhospodařování lesů prováděné v souladu s požadavky správné lesní praxe neporušuje žádné z ustanovení týkajících se ochrany přírody, jež spadají pod požadavky stanovené směrnicí o ochraně ptáků a směrnicí o přírodních stanovištích, do polského práva, představuje nesprávné provedení výše uvedených ustanovení těchto směrnic.
- 38 Pokud jde o ochranu druhů, Komise ve své žalobě připomíná, že články 12 a 13 směrnice o přírodních stanovištích a článek 5 směrnice o ochraně ptáků stanoví povinnost zavést systémy přísné ochrany živočišných druhů, jež jsou uvedeny v příloze IV a) směrnice o přírodních stanovištích, a rostlinných druhů, jež jsou uvedeny v příloze IV b) této směrnice, jakož i povinnost chránit volně žijící ptáky v souladu se směrnicí o ochraně ptáků. Kromě toho, i když článek 16 směrnice o přírodních stanovištích a článek 9 směrnice o ochraně ptáků umožňují odchýlit se od uvedených povinností, musí být tyto odchylky podle judikatury Soudního dvora vykládány striktně.
- 39 Komise má přitom za to, že polská právní úprava nesplňuje požadavky správného provedení a neposkytuje právní rámec pro soudržný systém zákazů a odchylek v souladu s uvedenými ustanoveními obou směrnic.
- 40 V tomto ohledu Komise, co se týče čl. 14b odst. 3 zákona o lesích, v němž je stanoveno, že obhospodařování lesů prováděné v souladu s požadavky správné lesní praxe neporušuje ustanovení zákona o ochraně přírody, zejména uvádí, že nařízení o požadavcích správné praxe nestanoví podmínku uvedenou v čl. 16 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích, podle níž činnost nesmí být na újmu tomu, aby „populace příslušného druhu přetrvávaly [...] ve svém přirozeném areálu rozšíření bez negativního ovlivnění v dobrém stavu z hlediska jejich ochrany“.

- 41 V tomto kontextu Komise tvrdí, že toto nařízení nestanoví žádný zákaz nebo povinnost ukončit lesnické zásahy v těchto lokalitách v případě zjištění výskytu chráněných druhů.
- 42 Kromě toho oproti požadavkům stanoveným v čl. 16 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích a v čl. 9 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků, nařízení o požadavcích na řádnou praxi podle Komise nestanovuje, že je odchylka od pravidel pro ochranu druhů možná pouze tehdy, pokud neexistuje „žádné jiné uspokojivé řešení“.
- 43 Toto nařízení nestanoví ani žádnou povinnost uplatnit některý z důvodů pro odchylku, jež jsou uvedeny v článku 16 směrnice o přírodních stanovištích nebo v článku 9 směrnice o ochraně ptáků.
- 44 V tomto ohledu Komise, pokud jde o zákazy stanovené v čl. 12 odst. 1 písm. a) a c) směrnice o přírodních stanovištích, připomíná, že podle judikatury Soudního dvora je podmínka úmyslného odchyty nebo usmrcování jedinců těchto druhů uvedených v tomto ustanovení splněna rovněž tehdy, pokud původce takového činu pouze připustil možnost takového odchyty nebo usmrcování (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 4. března 2021, *Föreningen skydda Skogen*, C-473/19 a C-474/19, EU:C:2021:166, bod 51, jakož i citovaná judikatura). Totéž konstatování platí podle Komise pro čl. 5 písm. b) a d) směrnice o ochraně ptáků.
- 45 Komise rovněž odkazuje na dopis generálního ředitele státních lesů ze dne 6. března 2018 zasláný ředitelům oblastních ředitelství státních lesů, v němž tento generální ředitel uvádí, že i když je uplatnění ustanovení nařízení o požadavcích na správnou praxi dobrovolné, nemění to nic na tom, že v případě zásahů, které jsou v rozporu s těmito ustanoveními, musí vlastník lesa pokaždé získat výjimku, a sice souhlas příslušného orgánu pro ochranu přírody k provádění dotčených zásahů. Podle názoru Komise tento dopis potvrzuje, že cílem sledovaným v čl. 14b odst. 3 zákona o lesích je stanovit obecnou výjimku z povinnosti žádat o individuální výjimky.
- 46 Ve své žalobní odpovědi Polská republika namítá, že v souladu s články 48 až 50 zákona o ochraně přírody ministr životního prostředí v nařízení vymezí rostlinné, živočišné a fungické druhy spadající do různých kategorií ochrany, které vyžadují stanovení chráněných oblastí jejich útočišť nebo lokalit (a pokud jde o zvířata, rovněž jejich míst reprodukce nebo obvyklého výskytu), a jsou v souladu s tímto zákonem chráněny vhodnými zákazy, jak je stanoveno v člancích 51 a 52 uvedeného zákona. Podle uvedených ustanovení jsou obzvláště vzácné druhy chráněny v souladu s příslušnými nařízeními ministra životního prostředí o ochraně druhů.
- 47 Zavedení požadavků správné praxe obhospodařování lesů do polského právního řádu nezměnilo zásady, které vyplývají z článků 48 až 50 zákona o ochraně přírody a prováděcích nařízení, v nichž se stanoví zákazy týkající se přísně chráněných druhů.
- 48 Pokud jde o nařízení o požadavcích správné praxe, mělo by být posouzeno v kontextu ustanovení zákona o informacích o životním prostředí, jakož i ustanovení ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (zákon o prevenci a nápravě škod na životním prostředí) ze dne 13. dubna 2007 (konsolidované znění Dz.U. z roku 2020, č. 2187) (dále jen „zákon o prevenci a nápravě škod na životním prostředí“). Povinnost zachovat populace druhů v dobrém stavu z hlediska jejich ochrany přitom vyplývá z ustanovení uvedených zákonů. Skutečnost, že nařízení o požadavcích správné praxe výslovně nestanoví podmínku, podle které dotčená činnost nesmí být na újmu tomu, aby „populace druhu přetrvávaly [...] ve svém přirozeném areálu rozšíření bez

negativního ovlivnění v dobrém stavu z hlediska jejich ochrany“, proto neznamená, že toto nařízení je v rozporu s relevantními ustanoveními směrnice o přírodních stanovištích a směrnice o ochraně ptáků.

- 49 Argument Komise, podle kterého nařízení o požadavcích správné praxe nestanoví žádnou povinnost ukončit lesnické zásahy v dotčených lokalitách, je údajně v rozporu se zněním § 1 bodu 3 tohoto nařízení.
- 50 V případě identifikace lokalit chráněných druhů je vlastník lesa povinen změnit lesnické zásahy uplatněním omezujících opatření s cílem zabránit úmyslnému usmrcení, ničení nebo vyrušování. Pokud chce vlastník lesa provádět lesnické zásahy v oblasti, kde byla zjištěna lokalita chráněného druhu, je povinen získat individuální výjimku v souladu s obecnými podmínkami podle článku 56 zákona o ochraně přírody, které odrážejí podmínky stanovené v článku 16 směrnice o ochraně stanovišť a článku 9 směrnice o ochraně ptáků.
- 51 Polská republika dodává, že nařízení o požadavcích správné praxe stanoví dodatečnou ochranu druhů nad rámec ochrany stanovené v obecných právních předpisech. Podle ní je totiž možné, že se jedinec chráněného druhu usadí v novém místě pro život po vypracování plánu úkolů ochrany specifické lokality Natura 2000. V takovém případě může podle Polské republiky vlastník lesa díky obchůzkám v místě dokonce zabránit neúmyslným škodlivým účinkům.
- 52 Vzhledem k tomu, že se čl. 14b odst. 3 zákona o lesích neodchyluje od ustanovení směrnic, která stanoví požadavky v oblasti ochrany druhů, není nezbytné, aby nařízení o požadavcích správné praxe obsahovalo podmínky a prvky uvedené v článku 16 směrnice o přírodních stanovištích a v článku 9 směrnice o ochraně ptáků.
- 53 Pokud jde o dopis generálního ředitele státních lesů ze dne 6. března 2018, na který odkazuje Komise, Polská republika tvrdí, že tento dopis neobsahuje závazný výklad čl. 14b odst. 3 zákona o lesích.
- 54 V reakci na argument Komise, jenž se opírá o rozsudek ze dne 4. března 2021, *Föreningen skydda Skogen* (C-473/19 a C-474/19, EU:C:2021:166), tento členský stát namítá, že lesnické zásahy v úzkém slova smyslu nejsou zásahy spočívajícími v úmyslném ničení nebo usmrcování jedinců chráněných druhů.
- 55 Mimoto Komise podle Polské republiky neprokázala, že by orgán, který přijal nařízení o požadavcích správné praxe, chtěl odchytnat nebo usmrcovat jedince chráněného živočišného druhu nebo přinejmenším souhlasil s případnou možností takového odchytnu nebo usmrcování.
- 56 Ve své replice Komise poznamenává, že argument Polské republiky, podle kterého se nařízení o požadavcích správné praxe uplatňuje a musí být zkoumáno společně s příslušnými zákony v oblasti životního prostředí, nemá oporu v ustanoveních tohoto nařízení ani v praxi týkající se jeho uplatňování.
- 57 Pokud jde o možnost změnit lesnické zásahy, na kterou poukazuje Polská republika, Komise poznamenává, že jsou-li v dotčené oblasti zjištěny chráněné druhy, nezaručuje změna způsobu provádění prací, že tyto činnosti nebudou vést k vyrušování nebo způsobovat smrt jedinců těchto chráněných druhů.

- 58 V odpovědi na argument Polské republiky týkající se rozsudku ze dne 4. března 2021, *Föreningen skydda Skogen* (C-473/19 a C-474/19, EU:C:2021:166), Komise tvrdí, že hospodářské subjekty provádějící lesnické zásahy si mohou být vědomy existence rizika zničení stanovišť nebo druhů a mohou toto riziko podstoupit.
- 59 Ve své duplice Polská republika opakuje, že ministr životního prostředí stanovil zákazy týkající se některých druhů právě na základě článků 48 až 50 zákona o ochraně přírody. Vzhledem k tomu, že článek 14b zákona o lesích na uvedená ustanovení zákona o ochraně přírody neodkazuje, nelze tvrdit, že Polská republika porušila zákazy uvedené v člancích 12 a 13 směrnice o přírodních stanovištích a článku 5 směrnice o ochraně ptáků.
- 60 Kromě toho žádné ustanovení nařízení o požadavcích správné praxe nestanoví výjimku ze zákazů uvedených v člancích 12 a 13 směrnice o přírodních stanovištích nebo v článku 5 směrnice o ochraně ptáků. Není tudíž nutné, aby toto nařízení uvádělo požadavky vyplývající z článku 16 směrnice o přírodních stanovištích a článku 9 směrnice o ochraně ptáků.
- 61 Tento členský stát má za to, že Komise vykládá požadavek týkající se změny prací příliš obecně a nesprávně, když jej prezentuje jako požadavek, který může způsobit vyrušování nebo ničení míst rozmnožování nebo míst odpočinku.
- 62 Polská republika dodává, že existuje několik způsobů, jak práce změnit, a tyto způsoby se z velké části odvíjejí od umístění, podmínek lokality, doby trvání zásahů, druhové skladby, lesního porostu a především od účelu ochrany a biologických vlastností dotčeného druhu.
- 63 Pokud jde o rozsudek ze dne 4. března 2021, *Föreningen skydda Skogen* (C-473/19 a C-474/19, EU:C:2021:166), Polská republika tvrdí, že lesnické zásahy nepředstavují úkony úmyslného usmrcení nebo odchytu ve smyslu tohoto rozsudku. Kromě toho v souladu s § 1 bodem 3 nařízení o požadavcích správné praxe, pokud vlastník lesa identifikuje, zejména v rámci kontroly na místě, chráněný druh, je povinen přijmout opatření s cílem změnit původní činnosti tak, aby neumožňovaly úmyslný odchyt nebo usmrcování. Tyto podmínky jsou podle ní v souladu s uvedeným rozsudkem.

b) Závěry Soudního dvora

- 64 Pokud jde zaprvé o směrnici o přírodních stanovištích, je třeba připomenout, že čl. 12 odst. 1 této směrnice ukládá členským státům povinnost přijmout nezbytná opatření pro vytvoření systému přísné ochrany živočišných druhů, na které uvedené ustanovení odkazuje, v jejich přirozeném areálu rozšíření, jenž zakazuje činnosti vyjmenované v písmenech a) až d) uvedeného odstavce.
- 65 Konkrétně se v čl. 12 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích v jeho písmeni a) stanoví zákaz veškerých forem úmyslného odchytu nebo usmrcování jedinců těchto druhů v přírodě, v jeho písmeni b) zákaz úmyslného vyrušování těchto druhů, zejména v období rozmnožování, výchovy mláďat, přezimování a migrace, v jeho písmeni c) zákaz úmyslného ničení nebo sběru vajec z volné přírody a v jeho písmeni d) zákaz poškozování nebo ničení míst rozmnožování nebo míst odpočinku.
- 66 V článku 13 odst. 1 písm. a) této směrnice se uvádí, že členské státy přijmou nezbytná opatření pro vytvoření systému přísné ochrany rostlinných druhů, na které uvedené ustanovení odkazuje, jenž zakazuje úmyslné vyrývání, sběr, vyřezávání, vytrhávání nebo ničení takových rostlin v jejich přirozeném areálu rozšíření ve volné přírodě.

- 67 Zároveň se v čl. 16 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích stanoví, že neexistuje-li žádné jiné uspokojivé řešení a za podmínky, že populace příslušného druhu přetrvávají navzdory udělené odchylce ve svém přirozeném areálu rozšíření bez negativního ovlivnění v dobrém stavu z hlediska jejich ochrany, mohou se členské státy odchýlit od ustanovení zejména článků 12 a 13 této směrnice v případech vyjmenovaných pod písmeny a) až e) uvedeného čl. 16 odst. 1.
- 68 Pokud jde zadruhé o směrnici o ochraně ptáků, v jejím článku 5 se stanoví, že aniž jsou dotčeny články 7 a 9 této směrnice, členské státy přijmou opatření nezbytná k vytvoření obecné právní úpravy ochrany všech druhů ptáků uvedených v článku 1 této směrnice, která zejména zakáže činností vyjmenované v písmenech a) až e) uvedeného článku 5.
- 69 Konkrétně se v článku 5 směrnice o ochraně ptáků v jeho písmeni a) stanoví zákaz úmyslného nebo odchyty jakýmkoli způsobem, v jeho písmeni b) zákaz úmyslného ničení nebo poškozování jejich hnízd a vajec nebo odstraňování hnízd a v jeho písmeni d) zákaz úmyslného vyrušování těchto ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat, kdyby šlo o vyrušování významné z hlediska cílů této směrnice.
- 70 Zároveň platí, že pokud neexistuje jiné uspokojivé řešení, členské státy se mohou v souladu s čl. 9 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků odchýlit od článků 5 až 8 této směrnice z důvodů vyjmenovaných v tomto prvně uvedeném ustanovení.
- 71 Pokud jde o směrnici o přírodních stanovištích, Soudní dvůr předně rozhodl, že články 12, 13 a 16 této směrnice představují jednotný soubor norem směřujících k zajištění ochrany populací dotyčných druhů, takže jakákoliv výjimka, která by byla neslučitelná s touto směrnicí, by porušovala jak zákazy uvedené v člancích 12 nebo 13 této směrnice, tak pravidlo, podle kterého mohou být výjimky uděleny v souladu s článkem 16 téže směrnice (rozsudek ze dne 20. října 2005, Komise v. Spojené království, C-6/04, EU:C:2005:626, bod 112).
- 72 Kromě toho Soudní dvůr zdůraznil, že ohrožená stanoviště a druhy představují část přírodního dědictví Evropské unie, takže přijetí ochranných opatření přísluší z titulu společné odpovědnosti všem členskými státy, a upřesnil, že v rámci této směrnice, která stanoví komplexní a technická pravidla v oblasti práva životního prostředí, jsou členské státy zvláště povinny dbát na to, aby jejich právní předpisy určené k zajištění provedení uvedené směrnice byly jasné a přesné (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. března 2012, Komise v. Polsko, C-46/11, nezveřejněný, EU:C:2012:146, body 26 a 27 a citovaná judikatura).
- 73 Dále, co se směrnice o ochraně ptáků týče, Soudní dvůr rozhodl, že kritéria, na základě kterých se mohou členské státy odchýlit od zákazů stanovených touto směrnicí, musí být převzata v dostatečně jasných a přesných vnitrostátních předpisech, vzhledem k tomu, že přesnost provedení má zvláštní význam v oblasti, kde je správa společného dědictví svěřena členskými státy na jejich příslušných územích (rozsudek ze dne 26. ledna 2012, Komise v. Polsko, C-192/11, nezveřejněný, EU:C:2012:44, bod 56).
- 74 V projednávané věci je třeba poznamenat, že podle čl. 14b odst. 3 zákona o lesích platí, že obhospodařování lesů v souladu s požadavky správné praxe v oblasti obhospodařování lesů neporušuje ustanovení týkající se ochrany jedinečných přírodních zdrojů, útvarů a složek, zejména ustanovení článků 51 a 52 zákona o ochraně přírody.

- 75 Uvedený zákon o ochraně přírody přitom do polského právního řádu provádí ustanovení směrnice o přírodních stanovištích a směrnice o ochraně ptáků. Konkrétně ustanovení článků 51 a 52 tohoto zákona stanoví zákazy týkající se chráněných živočišných a rostlinných druhů a byla podle Polské republiky přijata zejména za účelem provedení článků 12 a 13 směrnice o přírodních stanovištích a článku 5 směrnice o ochraně ptáků.
- 76 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že čl. 14b odst. 3 zákona o lesích je formulován obecně a má velmi široký rozsah. Toto ustanovení totiž podle svého znění zakládá domněnku, podle níž obhospodařování lesů, jež je provedeno v souladu s odstavcem 1 nařízení o požadavcích správné praxe, neporušuje zejména články 51 a 52. Za těchto podmínek uvedené ustanovení tak znamená, že s výhradou dodržení uvedených požadavků se lze obecně odchýlit od ustanovení vnitrostátního práva, kterými jsou prováděny články 12 a 13 směrnice o přírodních stanovištích a článek 5 směrnice o ochraně ptáků, pro účely zásahů, jež jsou v rámci takového obhospodařování lesů použity, pokud by tyto zásahy zahrnovaly činnosti, jež jsou posledně uvedenými ustanoveními zakázány.
- 77 Pokud jde o tvrzení Polské republiky, že obhospodařování lesů nezahrnuje zásahy, jež zahrnují takové zakázané činnosti, je třeba konstatovat, že podle čl. 14b odst. 3 zákona o lesích mohou být povolovány lesnické zásahy obecně, včetně těch, jež mohou zahrnovat činnosti, jež jsou zakázány podle vnitrostátních ustanovení provádějících články 12 a 13 směrnice o přírodních stanovištích a článek 5 směrnice o ochraně ptáků, a zejména i činnosti, které spočívají v úmyslném ničení nebo usmrcování jedinců chráněných druhů.
- 78 V tomto ohledu již Soudní dvůr rozhodl, že zákazy uvedené v čl. 12 odst. 1 písm. a) až c) směrnice o přírodních stanovištích se mohou vztahovat na takovou činnost, jako je lesnická činnost, jejímž předmětem je zjevně jiný účel než odchyt nebo usmrcování živočišných druhů, jejich vyrušování nebo úmyslné ničení nebo sběr jejich vajec (rozsudek ze dne 4. března 2021, *Föreningen skydda Skogen*, C-473/19 a C-474/19, EU:C:2021:166, bod 53).
- 79 Článek 14b odst. 3 zákona o lesích tudíž může být vnitrostátními orgány vykládán a uplatňován tak, že zakládá odchylku od všech polských ustanovení provádějících ustanovení směrnice o přírodních stanovištích a směrnice o ochraně ptáků, a zejména od těch, kterými se provádějí články 12 a 13 směrnice o přírodních stanovištích a článek 5 směrnice o ochraně ptáků.
- 80 Dále je třeba konstatovat, že ustanovení čl. 14b odst. 3 zákona o lesích, jakož i § 1 nařízení o požadavcích správné praxe neodpovídají podmínkám stanoveným v článku 16 směrnice o přírodních stanovištích a článku 9 směrnice o ochraně ptáků, které musí splňovat členské státy, jež se chtějí odchýlit zejména od článků 12 a 13 směrnice o přírodních stanovištích, jakož i od článku 5 směrnice o ochraně ptáků.
- 81 Srovnání mezi zněním § 1 nařízení o požadavcích správné praxe, jež tyto požadavky vyjmenovává, a případy, kdy se členské státy mohou odchýlit od ustanovení směrnice o přírodních stanovištích a směrnice o ochraně ptáků v souladu s čl. 16 odst. 1 písm. a) až e) směrnice o přírodních stanovištích a čl. 9 odst. 1 písm. a) až c) směrnice o ochraně ptáků, umožňuje konstatovat, že uvedené požadavky neodpovídají případům, jež jsou uvedeny v těchto dvou směrnících.
- 82 V tomto ohledu podmínka, jež je stanovena v článku 16 směrnice o přírodních stanovištích a vyžaduje, aby neexistovalo žádné jiné uspokojivé řešení a to, aby odchylka negativně neovlivňovala přetrvání populace příslušného druhu ve svém přirozeném areálu rozšíření, není uvedena v nařízení o požadavcích správné praxe, aniž by pro účely tohoto posledně uvedeného

konstatování bylo relevantní, jak zřejmě tvrdí Polská republika, zda by dodržení všech těchto požadavků umožnilo, aby příslušné druhy přetrvávaly v dobrém stavu z hlediska jejich ochrany, či nikoli. Stejně tak ustanovení uvedeného nařízení nestanoví ani podmínku, jež je stanovena v článku 9 směrnice o ochraně ptáků a spočívá v neexistenci jiného uspokojivého řešení.

- 83 Mimoto, jak Komise správně zdůraznila, § 1 nařízení o požadavcích správné praxe neobsahuje žádný odkaz na důvody pro odchylku uvedené v čl. 16 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích a v článku 9 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.
- 84 Konečně, i když Polská republika rovněž tvrdí, že údajně další polské právní předpisy umožňují splnit podmínky pro odchylku stanovené v článku 16 směrnice o přírodních stanovištích a v článku 9 směrnice o ochraně ptáků, nic to nemění na tom, že i kdyby tato okolnost byla prokázána, existoval by v takovém případě rozpor mezi obecnou výjimkou stanovenou v čl. 14b odst. 3 zákona o lesích a těmito jinými údajně použitelnými právními ustanoveními.
- 85 Rozpor mezi různými vnitrostátními ustanoveními přitom nejen narušuje zásadu právní jistoty, ale může rovněž uvést v omyl správní orgány pověřené prováděním ustanovení unijní směrnice, pokud jde o prováděcí ustanovení režimu ochrany (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. ledna 2012, Komise v. Polsko, C-192/11, nezveřejněný, EU:C:2012:44, bod 58).
- 86 Existence tohoto rizika se navíc v projednávaném případě zdá být prokázána, jak vyplývá z dopisu generálního ředitele státních lesů ředitelům regionálních ředitelství státních lesů ze dne 6. března 2018, který zmiňuje Komise a z něhož vyplývá, že tento generální ředitel vycházel z toho, že vlastník lesa není povinen získat výjimku pro lesnické zásahy, jež jsou v souladu s požadavky správné praxe.
- 87 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že polský zákonodárce přijetím čl. 14b odst. 3 zákona o lesích, v němž se stanoví, že obhospodařování lesů prováděné v souladu s požadavky správné praxe v oblasti obhospodařování lesů neporušuje ustanovení týkající se ochrany jedinečných přírodních zdrojů, útvarů a složek, nesplnil své povinnosti vyplývající z čl. 12 odst. 1, čl. 13 odst. 1 písm. a) a čl. 16 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích, jakož i z čl. 5 písm. a), b) a d) a čl. 9 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.

2. K porušení ustanovení týkajících se ochrany stanovišť

a) Argumentace účastnic řízení

- 88 Pokud jde o ochranu stanovišť, Komise ve své žalobě připomíná, že čl. 6 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích a čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků doporučují přijetí ochranných opatření pro konkrétní oblasti. Použití čl. 14b odst. 3 lesního zákona a nařízení o požadavcích správné praxe by přitom podle Komise znamenalo, že v Polsku již není nutné přijímat a provádět ochranná opatření týkající se těchto oblastí, což je v rozporu s uvedenými ustanoveními směrnic o přírodních stanovištích a o ochraně ptáků.
- 89 V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že vnitrostátní ustanovení, která nejsou stanovena a uplatňována pro určité oblasti, nemohou splňovat požadavky a zajistit užitečný účinek čl. 6 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích, neboť ochranná opatření určité oblasti musí být úplná, jasná a přesná (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. prosince 2020, Komise v. Řecko, C-849/19, nezveřejněný, EU:C:2020:1047, body 77 a 85).

- 90 Vzhledem k tomu, že nařízení o požadavcích správné praxe je velmi obecné, nemůže splňovat požadavky uvedené v předchozím bodě tohoto rozsudku.
- 91 Podle Komise existuje riziko, že v případě, že by bylo prokázáno, že dotčený zásah dodržuje správnou praxi v souladu s čl. 14 odst. 3 zákona o lesích, byl by zproštěn povinnosti dodržovat zásady ochrany dotčených lokalit, včetně lokalit Natura 2000. Podle Komise proto existuje riziko, že ochranná opatření, která mohou být vymezena v plánech ochrany sítě Natura 2000, nebudou zavedena.
- 92 V souladu s judikaturou Soudního dvora přitom členské státy nemohou povolit zásahy, jež by mohly vážně ohrozit ekologické charakteristiky lokalit, které jsou místem výskytu prioritních typů přírodních stanovišť nebo prioritních druhů (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. listopadu 2011, Komise v. Španělsko, C-404/09, EU:C:2011:768, bod 163).
- 93 Z těchto důvodů, jakož i z důvodů předložených Komisí, pokud jde o porušení článků 12 a 16 směrnice o přírodních stanovištích a článků 5 a 9 směrnice o ochraně ptáků Polskou republikou, je třeba konstatovat, že čl. 14b odst. 3 zákona o lesích a nařízení o požadavcích správné praxe představují nesprávné provedení povinnosti zamezit poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů, která je stanovena v čl. 6 odst. 2 směrnice o přírodních stanovištích.
- 94 Polská republika ve své žalobní odpovědi uvádí, že podle polské právní úpravy musí být lesnické zásahy v souladu s ochrannými opatřeními stanovenými v plánech specifických úkolů ochrany lokalit Natura 2000.
- 95 Podle článku 46 zákona o informacích o životním prostředí podléhají všechny plány obhospodařování lesů v oblasti sítě Natura 2000 před jejich přijetím postupu strategického posuzování vlivů na životní prostředí, který vyhodnocuje míru dopadu plánovaných opatření na oblast Natura 2000. Podle čl. 55 odst. 2 tohoto zákona nemůže být záměr přijat, ledaže jsou naplněny předpoklady uvedené v článku 34 zákona o ochraně přírody, pokud je ve strategickém posouzení vlivů na životní prostředí konstatováno, že záměr může mít významný negativní dopad na oblast Natura 2000.
- 96 Podle Polské republiky má nařízení o požadavcích správné praxe právě za cíl vyloučit střety s cíli ochrany týkající se oblastí Natura 2000, které platí pro lokality chráněných druhů, a to jejich určením a následně změnou lesnických zásahů. Vzhledem k tomu, že uvedené zásahy musí být v souladu s plány úkolů ochrany a plány ochrany oblastí Natura 2000, Polská republika zdůrazňuje, že toto nařízení nezavazuje vlastníky lesů povinnosti uvedené plány dodržovat.
- 97 Pokud jde o údajné porušení čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice o přírodních stanovištích, Komise podle Polské republiky nepředložila žádný důkaz na podporu svých tvrzení a pouze dospěla k závěru, že existuje „riziko“, že ochranná opatření vymezená v plánech ochrany nebudou provedena.
- 98 Mimoto v souladu s judikaturou Soudního dvora nemůže Komise při přezkumu dodržení čl. 6 odst. 2 směrnice o přírodních stanovištích posuzovat dotčenou vnitrostátní právní úpravu bez ohledu na normativní kontext, do něhož tato právní úprava zapadá. Komise podle Polské republiky musí prokázat, že opatření přijatá na základě napadené právní úpravy neumožňují účinně vyloučit poškozování stanovišť (rozsudek ze dne 4. března 2010, Komise v. Francie, C-241/08, EU:C:2010:114, bod 23).

- 99 Pokud jde konkrétně o ustanovení nařízení o požadavcích správné praxe, Polská republika zdůrazňuje, že se podobají ustanovením, jež jsou vymezena v plánech úkolů ochrany pro jednotlivé oblasti Natura 2000, a stanoví opatření, která tak přispívají ke zlepšení a ochraně stanovišť, jakož i k boji proti vyrušování druhů. Toto nařízení tudíž údajně zajišťuje lepší dosažení cílů uvedených v čl. 6 odst. 2 směrnice o přírodních stanovištích.
- 100 Ve své replice Komise tvrdí, že jednoznačné znění čl. 14b odst. 3 zákona o lesích i nařízení o požadavcích správné praxe rozšiřuje odchylku na ochranná opatření ve smyslu čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice o přírodních stanovištích a čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků. I když Polská republika správně zdůrazňuje, že existují jiná ochranná opatření, nevyjadřuje se k riziku doslovného výkladu ustanovení zavádějících tak širokou odchylku.
- 101 Podle názoru Komise se odchylka stanovená ustanoveními čl. 14b odst. 3 zákona o lesích ve spojení s uvedeným nařízením vztahuje i na ustanovení zákona o ochraně přírody, která provádějí čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice o přírodních stanovištích a čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků, což je již samo o sobě v rozporu s těmito dvěma směrnicemi. Komise zdůrazňuje, že uvedená výjimka má za následek, že za slučitelné s povinností ochrany, jež je stanovena v čl. 6 odst. 2 směrnice o přírodních stanovištích, jsou považovány určité postupy jen z toho důvodu, že jsou v souladu s nařízením o požadavcích správné praxe. Toto nařízení však nepostačuje k odůvodnění odchylky od ustanovení směrnice o přírodních stanovištích a směrnice o ochraně ptáků.
- 102 Ve své duplice Polská republika zdůrazňuje, že Komise neprokázala, že by se lesnické zásahy prováděné na základě nařízení o požadavcích správné praxe odchylovaly od pravidel stanovených v plánech specifických úkolů ochrany a specifických plánech ochrany lokalit Natura 2000. Podle čl. 33 odst. 1 zákona o ochraně přírody přitom lesnické zásahy v lokalitě Natura 2000 nemohou mít významný negativní dopad na cíle ochrany této oblasti. Toto pravidlo se podle ní použije rovněž na lesnické zásahy prováděné na základě nařízení o požadavcích správné praxe.
- 103 Polská republika ve své odpovědi na argument Komise, jenž se týká čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice o přírodních stanovištích a čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků, tvrdí, že čl. 33 odst. 1 bod 1 zákona o ochraně přírody výslovně stanoví, že je zakázáno vykonávat jakoukoli činnost, která může zhoršit stav přírodních stanovišť nebo stanovišť rostlinných a živočišných druhů, pro jejichž ochranu byla lokalita Natura 2000 vyhlášena, nebo poškozovat druhy, k jejichž ochraně byla lokalita Natura 2000 určena. Znění tohoto polského ustanovení neponechává podle Polské republiky žádný prostor pro pochybnosti o tom, že se použije rovněž tehdy, jsou-li lesnické zásahy prováděny na základě nařízení o požadavcích správné praxe.

b) Závěry Soudního dvora

- 104 Úvodem je třeba připomenout, že podle čl. 6 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích členské státy stanoví pro zvláštní oblasti ochrany nezbytná ochranná opatření zahrnující v případě potřeby odpovídající plány péče a vhodná opatření právního, správního nebo smluvního charakteru, jež odpovídají ekologickým požadavkům dotčených typů přírodních stanovišť a druhů.
- 105 V odstavci 2 tohoto článku 6 se stanoví, že členské státy přijmou vhodná opatření, aby v oblastech zvláštní ochrany vyloučily poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů, jakož i vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné ve vztahu k cílům této směrnice.

- 106 V článku 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků se stanoví, že dotčené druhy musí být předmětem zvláštních opatření týkajících se ochrany jejich stanovišť s cílem zajistit přežití těchto druhů a rozmnožování v jejich areálu rozšíření.
- 107 Pokud jde o ochranu stanovišť stanovenou v čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice o přírodních stanovištích a v čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků, Soudní dvůr již rozhodl, že tato ustanovení, nemají-li být zbavena veškerého užitečného účinku, vyžadují nejen přijetí ochranných opatření nezbytných pro zachování příznivého stavu ochrany stanovišť a druhů chráněných v dotyčné lokalitě, ale také – a především – jejich účinné provedení [rozsudek ze dne 17. dubna 2018, Komise v. Polsko (Bělověžský prales), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 213].
- 108 Kromě toho správnost provedení článku 6 směrnice o přírodních stanovištích, který stanoví ochranu stanovišť druhů, má zvláštní význam, pokud je, jak stanoví tato směrnice, správa společného dědictví svěřena členským státům na jejich územích (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. prosince 2020, Komise v. Řecko, C-849/19, nezveřejněný, EU:C:2020:1047, bod 78).
- 109 Je přitom třeba uvést, jak bylo konstatováno v bodech 76 a 79 tohoto rozsudku, že odchylka od požadavků na ochranu živočišných a rostlinných druhů stanovená v čl. 14b odst. 3 zákona o lesích je formulována obecně a má velmi široký rozsah. Vnitrostátní orgány ji tudíž mohou vykládat a uplatňovat jako výjimku ze všech ustanovení polských předpisů provádějících ustanovení směrnice o přírodních stanovištích a směrnice o ochraně ptáků.
- 110 I když tedy polská vláda v rámci své obrany odkazuje na další ustanovení polských právních předpisů, která provádějí čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice o přírodních stanovištích a čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků, je třeba konstatovat, že čl. 14b odst. 3 zákona o lesích a nařízení o požadavcích správné praxe nezajišťují požadovanou jasnost a přesnost, pokud jde o provedení a uplatňování uvedených ustanovení směrnice o přírodních stanovištích a směrnice o ochraně ptáků.
- 111 V tomto ohledu je třeba v rozsahu, v němž polská vláda sama uvádí, že se tyto požadavky „podobají požadavkům stanoveným“ zejména na základě plánů ochrany pro jednotlivé oblasti Natura 2000, konstatovat, že tato vláda nezpochybňuje, že prvně uvedené požadavky zcela neodpovídají požadavkům, jež vyplývají z čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice o přírodních stanovištích a z čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.
- 112 Požadavky správné praxe obhospodařování lesů, jež jsou stanoveny v § 1 nařízení o požadavcích správné praxe, se každopádně použijí na lesnické zásahy obecně, a to bez ohledu na podmínky oblastí, v nichž jsou tyto zásahy prováděny, a tudíž bez ohledu na vlastnosti stanovišť a druhů, jež by mohly být těmito zásahy dotčeny. Z toho vyplývá, že dodržení těchto požadavků nemůže zaručit, že budou splněny zvláštní podmínky vyplývající z čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice o přírodních stanovištích a z čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků, které se týkají konkrétních stanovišť a druhů.
- 113 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že polský zákonodárce přijetím čl. 14b odst. 3 zákona o lesích, v němž se stanoví, že obhospodařování lesů prováděné v souladu s požadavky správné praxe v oblasti obhospodařování lesů neporušuje ustanovení týkající se ochrany jedinečných přírodních zdrojů, útvarů a složek, nesplnil své povinnosti vyplývající z čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice o přírodních stanovištích a čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.

- 114 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je první žalobní důvod, vycházející z porušení čl. 6 odst. 1 a 2, čl. 12 odst. 1, čl. 13 odst. 1 písm. a) a čl. 16 odst. 1 směrnice o přírodních stanovištích, jakož i čl. 4 odst. 1, čl. 5 písm. a), b) a d) a čl. 9 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků, opodstatněný.

B. Ke druhému žalobnímu důvodu

1. Argumentace účastnic řízení

- 115 Komise ve své žalobě tvrdí, že v rozsahu, v němž zákon o lesích přiznává plánům obhospodařování lesů pouze povahu vnitřního předpisu, nejsou zaručena práva organizací na ochranu životního prostředí. Akt schvalující takový plán totiž nemá povahu správního rozhodnutí, neboť čl. 22 odst. 1 zákona o lesích neodkazuje na správní rozhodnutí, přestože je uvedeným zákonem výslovně stanovena v případě jiných aktů správních orgánů forma správního rozhodnutí.
- 116 Výlučně interní povaha aktů o schválení plánů obhospodařování lesů je potvrzena judikaturou Naczelnyho Sądu Administracyjnego (Nejvyšší správní soud, Polsko). V rozsudku ze dne 12. března 2014 (II OSK 2477/12) tento nejvyšší polský soud potvrdil odmítnutí žaloby podané organizací na ochranu životního prostředí proti plánu obhospodařování lesů z důvodu její nepřípustnosti, neboť akt ministra životního prostředí schvalující tento plán není podle uvedeného soudu správním rozhodnutím, které by bylo možné napadnout soudní cestou.
- 117 Naczelny Sąd Administracyjny (Nejvyšší správní soud) v usnesení ze dne 17. října 2017 (II OSK 2336/17) ze stejných důvodů rovněž potvrdil rozhodnutí, v němž Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (vojvodský správní soud ve Varšavě, Polsko) odmítl jako nepřípustnou žalobu podanou Rzecznikiem Praw Obywatelskich (Veřejný ochránce práv, Polsko) proti aktu ministra životního prostředí, kterým byla schválena příloha plánu obhospodařování lesů.
- 118 Vzhledem k tomu, že postup schvalování plánu obhospodařování lesů má „interní“ povahu, není považován za řízení vyžadující účast veřejnosti. Proto jsou organizace na ochranu životního prostředí ve vztahu k takovým plánům zbaveny procesních práv, včetně práva podat ke správnímu soudu žalobu proti rozhodnutí přijatému v rámci takového postupu, jež jsou zakotvena v čl. 44 odst. 1 až 3 zákona o informacích o životním prostředí, a jsou oprávněny pouze předkládat vyjádření a návrhy v souladu s články 39 až 41 posledně uvedeného zákona.
- 119 Tento právní stav je podle názoru Komise neslučitelný s čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích a s čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy, jakož i s ustálenou judikaturou Soudního dvora.
- 120 V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že organizace na ochranu životního prostředí splňující požadavky stanovené v čl. 2 odst. 5 této úmluvy musí mít možnost napadnout v rámci opravného prostředku uvedeného v čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy nejen rozhodnutí neprovést příslušné posouzení vlivů daného plánu nebo projektu na dotyčnou lokalitu, nýbrž i případně provedené posouzení, je-li údajně stíženo vadami (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, body 58 až 61).
- 121 V této souvislosti Komise tvrdí, že plány obhospodařování lesů musí být kvalifikovány jako „plány nebo projekty“ ve smyslu čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích a jako „rozhodnutí“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. b) Aarhuské úmluvy. Článek 9 odst. 2 této úmluvy je tudíž podle ní použitelný na plány obhospodařování lesů, a proto by organizace na ochranu životního prostředí

měly mít možnost účastnit se řízení, jež se týkají kontroly těchto plánů z hlediska životního prostředí, jakož i možnost obrátit se na soud nebo jiný nezávislý a nestranný orgán s cílem zajistit ochranu svých práv.

- 122 Pokud jde o výraz „plán nebo projekt“ ve smyslu čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích, Soudní dvůr rozhodl, že pojem „projekt“, který je uveden v tomto ustanovení, je širší než výraz obsažený ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (Úř. věst. 2012, L 26, s. 1, a oprava Úř. věst. 2015, L 174, s. 44) (rozsudek ze dne 7. listopadu 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment a další, C-293/17 a C-294/17, a, EU:C:2018:882, body 65 a 66).
- 123 Mnohé lesnické zásahy, které odpovídají užší definici „záměru“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2011/92, by tedy měly být tím spíše kvalifikovány jako „projekty“ ve smyslu směrnice o přírodních stanovištích (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. července 2019, Inter-Environnement Wallonie a Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, bod 123).
- 124 Pokud jde o argument Polské republiky, podle kterého Aarhuská úmluva není v projednávaném případě použitelná, Komise připomíná, že podle judikatury Soudního dvora spadají veškerá opatření přijatá na základě čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích do působnosti čl. 9 odst. 2 uvedené úmluvy (rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, bod 56).
- 125 Mimoto z rozsudku ze dne 14. ledna 2021, Stichting Varkens in Nood a další (C-826/18, EU:C:2021:7, bod 58), vyplývá, že organizace na ochranu životního prostředí musí mít přístup k právní ochraně nezávisle na své účasti na rozhodovacím procesu, jenž se týká dotčeného plánu nebo projektu.
- 126 Polská republika ve své žalobní odpovědi úvodem tvrdí, že druhý žalobní důvod je nepřijatelný, neboť nesplňuje požadavky jasnosti a přesnosti stanovené judikaturou Soudního dvora. Úroveň ochrany vyplývající ze zásad rovnocennosti a efektivity definovaných judikaturou Soudního dvora a použitelných na čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích ve spojení s čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU a článkem 47 Listiny se totiž liší od úrovně ochrany vyplývající z čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy.
- 127 Komise kromě toho údajně nevysvětlila, proč se druhý žalobní důvod její žaloby týká pouze toho, že organizace na ochranu životního prostředí nemohou u soudu napadnout akty, kterými se schvalují plány obhospodařování lesů, byť z čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy vyplývá, že uvedené právo by mělo být přiznáno širší kategorii procesních subjektů, a sice dotčené veřejnosti.
- 128 Polská republika tvrdí, že druhý žalobní důvod je každopádně neopodstatněný.
- 129 V tomto ohledu tento členský stát připomíná, že Soudní dvůr konstatoval, že rozhodnutí spadající do působnosti čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích spadají do působnosti čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy pouze tehdy, pokud jsou uvedena v čl. 6 odst. 1 písm. b) této úmluvy, a sice pouze pokud se týkají „činností“ ve smyslu posledně uvedeného ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, bod 57).

- 130 Polská republika dodává, že předmět věci, v níž byl vydán uvedený rozsudek, se týkal specifické činnosti, a nikoli, jako v projednávané věci, posouzení plánovacích dokumentů, které představují plány obhospodařování lesů.
- 131 Tento členský stát je toho názoru, že plán obhospodařování lesů představuje buď plán, nebo strategii či program, a proto spadá pod článek 7 Aarhuské úmluvy. V tomto ohledu musí být dodrženy požadavky stanovené v čl. 6 odst. 3, 4 a 8 této úmluvy. Naproti tomu nic neumožňuje mít za to, že by plán obhospodařování lesů mohl být považován za „navrhovanou činnost“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. b) uvedené úmluvy.
- 132 Z toho vyplývá, že „záměrem“ je činnost (realizace, zásah), zatímco „plán“ je dokumentem (plán, program) vypracovaným nebo přijatým orgánem prostřednictvím zvláštního legislativního postupu a je vyžadován ustanoveními právních předpisů.
- 133 Polská republika konstatuje, že podle čl. 6 odst. 1 písm. b) Aarhuské úmluvy strany této úmluvy v každém jednotlivém případě určí, zda navrhovaná činnost spadá pod článek 6 uvedené úmluvy. Z unijního ani polského práva přitom nevyplývá, že se toto ustanovení použije na plány obhospodařování lesů.
- 134 Uvedené plány obhospodařování lesů rovněž nelze považovat za záměry z hlediska funkčního a teleologického.
- 135 Hlavním cílem plánů obhospodařování lesů je zachovat udržitelnost, kontinuitu a životaschopnost lesů. Komise přitom ve své žalobě nesprávně vnímá obhospodařování lesů jako řadu samostatných záměrů. Podle Polské republiky se Komise zabývá otázkou kácení stromů, a sice těžbou, aniž bere v potaz budoucí regenerace a jiné lesnické zásahy, a přehlíží skutečnost, že všechny tyto zásahy jsou plánovány na období deseti let a tato období jsou ve skutečnosti součástí průběžného a nepřerušného procesu udržitelného zachování lesů.
- 136 Tento členský stát dospěl k závěru, že Komise neprokázala, že plán obhospodařování lesů představuje „činnost“ ve smyslu Aarhuské úmluvy, a z toho důvodu spadá do oblasti působnosti čl. 9 odst. 2 této úmluvy.
- 137 Pokud jde o judikaturu polských soudů, kterou Komise cituje ve své žalobě, Polská republika tvrdí, že tato judikatura není dostatečná na podporu argumentace Komise uváděné v rámci druhého žalobního důvodu.
- 138 Konkrétně rozsudky, které vydal Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (vojvodský správní soud ve Varšavě) dne 30. dubna 2009 (IV SA/Wa 2036/08), dne 14. června 2012 (IV SA/Wa 516/12) a dne 28. ledna 2015 (IV SA/Wa 2004/14), mají údajně potvrzovat, že ministr životního prostředí je povinen přiznat aktům, kterými se schvalují plány obhospodařování lesů, povahu správního rozhodnutí.
- 139 Naczelny Sąd Administracyjny (Nejvyšší správní soud) ve své judikatuře mimoto potvrzuje, že správní soudy mají povinnost vykládat vnitrostátní právní úpravu v souladu s unijním právem. Pokud jde o plány obhospodařování lesů, z konformního výkladu provedeného správními soudy údajně vyplývá, že akt, kterým se schvaluje plán obhospodařování lesů, má povahu správního rozhodnutí, jež může být předmětem žaloby podané organizacemi na ochranu životního prostředí na základě čl. 44 odst. 3 zákona o informacích o životním prostředí.

- 140 Polská republika dodává, že v souladu s polskou právní úpravou lze k obecnému soudu podat žalobu směřující v podstatě ke zpochybnění plánu obhospodařování lesů, tj. zásahů prováděných na základě uvedených plánů.
- 141 Polská republika rovněž upřesňuje, že druhý žalobní důvod není věcně opodstatněný. Vzhledem k tomu, že podle tvrzení Komise byl porušen čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích, musí se tento žalobní důvod podle Polské republiky týkat pouze plánů obhospodařování lesů, které se týkají lesnických zásahů, jež mohou mít významný vliv na lokality Natura 2000, a to jak samy o sobě nebo ve spojení s jinými plány a záměry, a které tudíž musí být předmětem odpovídajícího posouzení stran jejich důsledků pro uvedené lokality. Oblastí sítě Natura 2000 se nicméně týká pouze část z lesů dotčených plány obhospodařování lesů. Podle Polské republiky přitom Komise ve své argumentaci uplatněné v rámci druhého žalobního důvodu tyto dva případy nijak neodlišuje.
- 142 Ve své replice Komise poznamenává, že námitka nepřipustnosti vznesená Polskou republikou, pokud jde o druhý žalobní důvod, je neopodstatněná.
- 143 V rozsudku ze dne 8. listopadu 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838, bod 63) Soudní dvůr údajně uznal, že článek 47 Listiny lze vykládat ve spojení s čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy. Dále v rozsudcích ze dne 3. října 2019, Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland a další (C-197/18, EU:C:2019:824, bod 32), a ze dne 14. ledna 2021, Stichting Varkens in Nood a další (C-826/18, EU:C:2021:7, bod 64), Soudní dvůr údajně konstatoval, že autonomní význam článku 47 Listiny nastává pouze tehdy, je-li posuzována odůvodněnost omezení práva na účinnou právní ochranu. Předmětem projednávané věci přitom podle Polské republiky není omezení tohoto práva, ale odepření přístupu k právní ochraně organizaci na ochranu životního prostředí.
- 144 V odpověď na argument Polské republiky, podle kterého by definice „záměru“ nebo „plánu“ měla být stanovena v souladu se směrnicí 2011/92 a směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES ze dne 27. června 2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí (Úř. věst. 2001, L 197, s. 30; Zvl. vyd. 15/06, s. 157), Komise připomíná, že mezi schválením plánu obhospodařování lesů a zásahem do životního prostředí v podobě lesnických zásahů neexistuje žádná jiná fáze potvrzení takových činností, která by mohla vyústit ve vydání správního rozhodnutí, jež by mohlo být napadeno ve správním nebo soudním řízení.
- 145 Pokud jde o vnitrostátní judikaturu, kterou Polská republika uvádí ve své žalobní odpovědi na podporu tvrzení, že plán obhospodařování lesů lze napadnout před soudem, Komise tvrdí, že tento členský stát odkázal na rozhodnutí nižšího stupně, zatímco argumenty Komise vycházejí z judikatury, kterou vydal Naczelny Sąd Administracyjny (Nejvyšší správní soud).
- 146 Možnost výkladu polských soudů v souladu s unijním právem každopádně podle Komise nemůže polského zákonodárce zprostit povinnosti napravit nesoulad polského práva s unijním právem.
- 147 Pokud jde o právo podávat stížnosti a návrhy podle článku 221 polského správního řádu, toto právo nezakládá možnost obrátit se na správní soud za účelem přímého napadení rozhodnutí, kterým se schvaluje plán obhospodařování lesů.

- 148 Pokud jde o možnost podat žalobu ke správnímu soudu proti rozhodnutí, jež se týká environmentálních podmínek záměrů, jež vyžadují posouzení jejich vlivu na životní prostředí, Komise zdůrazňuje, že v souladu s ustanoveními zákona o lesích se plán obhospodařování lesů nepovažuje za záměr vyžadující takové posouzení a environmentální povolení.
- 149 V odpověď na argument Polské republiky, která odkazuje na články 322 až 324 zákona o ochraně životního prostředí, Komise tvrdí, že občanskoprávní žaloby neumožňují organizacím na ochranu životního prostředí přímo napadnout plán obhospodařování lesů u soudu. Vzhledem k tomu, že se tento typ žalob týká občanskoprávní odpovědnosti v případě ohrožení životního prostředí, obecný soud, k němuž by byla taková žaloba podána, by podle Komise nemohl odstranit z polského právního řádu plán obhospodařování lesů, který by byl stižen nesrovnalostmi.
- 150 Ve své duplice Polská republika tvrdí, že Komise neuvedla, zda je podle ní možné, aby byl tentýž akt, v projednávaném případě plán obhospodařování lesů, současně „specifickou činností“, o níž hovoří článek 6 Aarhuské úmluvy, a „plánem/programem týkajícím se životního prostředí“ ve smyslu článku 7 této úmluvy. Plán obhospodařování lesů totiž musí být považován za plán týkající se životního prostředí jak ve smyslu článku 7 Aarhuské úmluvy, tak čl. 2 písm. a) směrnice 2001/42, jakož i ustanovení polského práva provádějících tyto právní akty, a sice zejména ve smyslu článku 46 zákona o informacích o životním prostředí. Podle článku 7 Aarhuské úmluvy přitom plány a programy týkající se životního prostředí spadají pouze pod odstavce 3, 4 a 8 článku 6 této úmluvy, zatímco celý článek 6 se vztahuje pouze na navrhované činnosti.
- 151 Polská republika dodává, že článek 6 Aarhuské úmluvy se týká „specifických činností“, zatímco plán obhospodařování lesů nestanoví žádnou konkrétní činnost s uvedením data a místa jejího uskutečnění, ale stanoví pouze úkoly, které mají být plněny během období deseti let.
- 152 Podle Polské republiky plán obhospodařování lesů ani v něm stanovená opatření nejsou uvedeny v příloze I Aarhuské úmluvy, a proto nespádají do oblasti působnosti čl. 6 odst. 1 písm. a) této úmluvy. Pokud jde o čl. 6 odst. 1 písm. b) uvedené úmluvy, její strany jsou oprávněny v každém případě určit, zda dotčená činnost spadá pod tento článek.
- 153 Pokud jde o občanskoprávní prostředky právní nápravy určené k nápravě nesrovnalostí plánů obhospodařování lesů, Komise údajně nevysvětlila důvody, proč má za to, že tyto prostředky jsou nedostatečné, a proč pouze právo napadnout před správním soudem rozhodnutí, kterým se schvalují plány obhospodařování lesů, splňuje požadavky vyplývající z ustanovení, jichž se týká druhý žalobní důvod.
- 154 V tomto ohledu by občanskoprávní žaloba podle Polské republiky umožnila zrušit konkrétní lesnické zásahy, jež byly stanoveny v plánu obhospodařování lesů a jejichž provádění bylo schváleno lesní oblastí.

2. Závěry Soudního dvora

a) K námitce nepřípustnosti druhého žalobního důvodu

- 155 Předně je třeba připomenout, že v žalobě podané podle článku 258 SFEU musí být žalobní důvody uvedeny uceleně a přesně, aby členský stát a Soudní dvůr mohly přesně pochopit rozsah vytýkaného porušení unijního práva, což je podmínka nezbytná k tomu, aby zmíněný stát mohl

účelně uplatnit důvody na svou obranu a Soudní dvůr ověřit existenci tvrzeného nesplnění povinnosti [rozsudek ze dne 28. dubna 2022, Komise v. Bulharsko, (Aktualizace strategií pro mořské prostředí), C-510/20, EU:C:2022:324, bod 17 a citovaná judikatura].

- 156 Žaloba Komise musí zejména obsahovat ucelené a podrobné vylicení důvodů, které ji vedly k přesvědčení, že dotčený členský stát nesplnil některou z povinností, jež pro něj vyplývají ze Smluv [rozsudek ze dne 28. dubna 2022, Komise v. Bulharsko, (Aktualizace strategií pro mořské prostředí), C-510/20, EU:C:2022:324, bod 18 a citovaná judikatura].
- 157 V projednávané věci Komise ve své žalobě uvedla, že Polská republika tím, že vyloučila možnost organizací na ochranu životního prostředí napadnout před soudy plány obhospodařování lesů, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích ve spojení s čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU, čl. 216 odst. 2 SFEU, článkem 47 Listiny, čl. 6 odst. 1 písm. b) a čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy.
- 158 V odůvodnění druhého žalobního důvodu Komise zdůraznila souvislost mezi tímto ustanovením směrnice o přírodních stanovištích a uvedenými ustanoveními Aarhuské úmluvy a podpůrně čl. 216 odst. 2 SFEU, přičemž odkazuje na judikaturu Soudního dvora, kterou sama považuje v tomto ohledu za relevantní.
- 159 Za těchto okolností nelze tvrdit, že Komise v souvislosti se svou žalobou nesplnila povinnosti, jež pro ni vyplývají z judikatury citované v bodech 155 a 156 tohoto rozsudku, pokud jde o uvedená ustanovení Aarhuské úmluvy a SFEU.
- 160 Naproti tomu argumentace uvedená v žalobě neobsahuje žádný odkaz na čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU a článek 47 Listiny a tím spíše ani neuvádí, v čem by tato ustanovení unijního práva byla relevantní pro účely rozhodnutí o druhém žalobním důvodu, takže není namístě, aby se Soudní dvůr v rámci přezkumu projednávané žaloby uvedenými ustanoveními zabýval.
- 161 Kromě toho se argument Polské republiky týkající se údajné nesoudržnosti předmětu žaloby a úvah, které Komise uvádí ve druhém žalobním důvodu, uvedený v bodě 126 tohoto rozsudku, týká věcného přezkumu žaloby pro nesplnění povinnosti.
- 162 Pokud jde o argument Polské republiky uvedený v bodě 127 tohoto rozsudku, stačí připomenout, že v systému zavedeném článkem 258 SFEU má Komise diskreční pravomoc k podání žaloby pro nesplnění povinnosti a Soudnímu dvoru nepřísluší posuzovat vhodnost toho, jak je tato pravomoc vykonávána (rozsudek ze dne 18. listopadu 2010, Komise v. Španělsko, C-48/10, nezveřejněný, EU:C:2010:704, bod 32 a citovaná judikatura).
- 163 Polská republika se tudíž nemůže účinně dovolávat skutečnosti, že Komise v rámci druhého žalobního důvodu netvrdila, že podle polské právní úpravy nemá přístup k soudu dotčená veřejnost jako celek, k tomu, aby byl tento žalobní důvod prohlášen za nepřijatelný, když se týká organizací na ochranu životního prostředí (obdobně viz například rozsudek ze dne 7. května 2009, Komise v. Portugalsko (C-530/07, nezveřejněný, EU:C:2009:292, bod 30).
- 164 Za těchto podmínek musí být námitka nepřijatelnosti druhého žalobního důvodu Komise vnesená Polskou republikou zamítnuta.

b) K nesplnění povinnosti

- 165 Podle čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích podléhá jakýkoli plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty, odpovídajícímu posouzení jeho důsledků pro lokalitu z hlediska cílů její ochrany. S přihlédnutím k výsledkům uvedeného hodnocení důsledků pro lokalitu a s výhradou odstavce 4 schválí příslušné orgány příslušného státu tento plán nebo projekt teprve poté, co se ujistí, že nebude mít nepříznivý účinek na celistvost příslušné lokality, a co si v případě potřeby opatří stanovisko široké veřejnosti.
- 166 V článku 6 odst. 1 písm. a) Aarhuské úmluvy se stanoví, že každá strana bude uplatňovat ustanovení tohoto článku vzhledem k rozhodnutím o tom, zda povolit navrhované činnosti takového druhu, jaké jsou uvedeny v příloze I. Podle písmene b) tohoto článku bude každá strana uplatňovat ustanovení uvedeného článku v souladu se svým vnitrostátním právem také k rozhodnutím o navrhovaných činnostech, které nejsou uvedeny v příloze I a mohou mít významný vliv na životní prostředí, přičemž strany k tomuto účelu určí, zda navrhované aktivity podléhají těmto ustanovením.
- 167 V souladu s čl. 9 odst. 2 této úmluvy každá strana v rámci své vnitrostátní právní úpravy zajistí, aby osoby z řad dotčené veřejnosti mající dostatečný zájem na podání žaloby, nebo u nichž trvá porušování práva v případech, kdy to procesní správní předpis strany požaduje jako předběžnou podmínku, mohly dosáhnout toho, že soud nebo jiný nezávislý a nestranný orgán zřízený zákonem přezkoumá po stránce hmotné i procesní zákonnost jakýchkoliv rozhodnutí, aktů nebo nečinnosti podle ustanovení článku 6 a v případech, kdy je tak stanoveno vnitrostátním právem a aniž by tím byl dotčen čl. 6 odst. 3 uvedené úmluvy, i dalších relevantních ustanovení této úmluvy.
- 168 Pokud jde o plány obhospodařování lesů, které jsou předmětem druhého žalobního důvodu Komise, je třeba připomenout, že čl. 6 odst. 1 bod 6 zákona o lesích takový plán definuje jako „základní dokument pro lesnické zásahy připravený pro konkrétní lokalitu, který obsahuje popis a posouzení stavu lesa a cíle, úkoly a metody obhospodařování lesa“.
- 169 Podle čl. 22 odst. 1 zákona o lesích schvaluje ministr životního prostředí plán obhospodařování lesů pro lesy, jež jsou ve vlastnictví státu, a zjednodušené plány obhospodařování lesů pro lesy, jež jsou součástí zemědělských aktiv státní pokladny.
- 170 V tomto ohledu je třeba předně připomenout, že Soudní dvůr již měl příležitost přezkoumat takový plán obhospodařování lesů, jaký stanoví polská právní úprava, s ohledem na směrnici o přírodních stanovištích, a v tomto ohledu uplatnil požadavky stanovené v čl. 6 odst. 3 této směrnice [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. dubna 2018, Komise v. Polsko (Bělověžský prales), C-441/17, EU:C:2018:255, body 106 až 193].
- 171 Toto ustanovení, jež se týká „kteréhokoli plánu nebo projektu, jenž s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv,“ se tudíž může použít na plány obhospodařování lesů uvedené v článku 22 zákona o lesích.

- 172 Pokud jde o vztahy mezi čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích a čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy, Soudní dvůr již rozhodl, že rozhodnutí přijatá příslušnými vnitrostátními orgány v rámci uvedeného čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích, ať se týkají žádosti o účast v řízení o vydání souhlasu, posouzení nutnosti posouzení vlivu plánu nebo projektu v chráněné lokalitě na životní prostředí, nebo vhodnosti závěrů vyvozených z takového posouzení, pokud jde o rizika tohoto projektu nebo plánu pro celistvost takové lokality, a ať jsou samostatná nebo začleněná do rozhodnutí o vydání souhlasu, jsou rozhodnutími, která spadají do působnosti čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy (rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK C-243/15, EU:C:2016:838, bod 56).
- 173 Na rozhodnutí přijatá vnitrostátními orgány spadající do působnosti čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích, jež se netýkají činností uvedených v příloze I Aarhuské úmluvy, se totiž vztahuje čl. 6 odst. 1 písm. b) této úmluvy, a spadají tudíž do působnosti čl. 9 odst. 2 této úmluvy, pokud tato rozhodnutí zahrnují posouzení příslušných orgánů, které předchází jakémukoli souhlasu s činností, zda tato činnost za okolností daného případu může mít významný vliv na životní prostředí (rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, bod 57).
- 174 Pokud jde o čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy, toto ustanovení omezuje prostor pro uvážení, jímž disponují členské státy při úpravě podmínek pro podávání opravných prostředků, které jsou v něm uvedeny, jelikož cílem této úmluvy je poskytnout „široký přístup k právní ochraně“ dotčené veřejnosti, jež zahrnuje organizace na ochranu životního prostředí splňující požadavky kladené čl. 2 odst. 5 této úmluvy (rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, bod 58).
- 175 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že i když Aarhuská úmluva, a zejména její čl. 6 odst. 1 písm. b), ponechává smluvním státům určitý prostor pro uvážení, pokud jde o posouzení významných vlivů dotčené činnosti na životní prostředí, nic to nemění na tom, že s ohledem na judikaturu uvedenou v bodech 172 a 173 tohoto rozsudku směrnice o přírodních stanovištích upřesňuje požadavky, které je třeba stanovit stran významu účinků na životní prostředí v oblasti unijní ochrany přírody. Negativní účinky na cíle ochrany evropských chráněných oblastí by přitom měly být v zásadě považovány za významné ve smyslu tohoto ustanovení Aarhuské úmluvy, takže organizace na ochranu životního prostředí mají právo požadovat, aby příslušné orgány v daném případě ověřily, zda navrhované činnosti mohou mít takový významný účinek.
- 176 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba dospět k závěru, že čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích, ve spojení s čl. 6 odst. 1 písm. b) a čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy, ukládá Polské republice povinnost zajistit, aby organizace na ochranu životního prostředí měly možnost předložit soudu návrh, kterým je usilováno o přezkum, po stránce hmotné i procesní, zákonnosti plánů obhospodařování lesů ve smyslu ustanovení zákona o lesích za předpokladu, že se na tyto plány vztahuje čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích.
- 177 Kromě toho právní úprava, jež stanoví takový přístup k soudu, musí splňovat požadavky jasnosti a přesnosti, které jsou stanoveny v oblasti práva životního prostředí v souladu s judikaturou Soudního dvora (obdobně viz rozsudek ze dne 15. března 2012, Komise v. Polsko, C-46/11, nezveřejněný, EU:C:2012:146, bod 27 a citovaná judikatura).
- 178 V projednávaném případě je třeba na základě spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, konstatovat, že polská právní úprava nesplňuje požadavky uvedené v bodech 176 a 177 tohoto rozsudku.

- 179 Pokud jde konkrétně o čl. 22 odst. 1 zákona o lesích, jenž stanoví, že ministr životního prostředí schvaluje plán obhospodařování lesů, Komise ve své žalobě poukázala na judikaturu, kterou vydal Naczelny Sąd Administracyjny (Nejvyšší správní soud) a jež je uvedena v bodech 116 a 117 tohoto rozsudku, podle níž tento schvalovací akt není správním rozhodnutím, jenž by mohl být předmětem soudního přezkumu.
- 180 Polská republika ve své odpovědi na tento argument Komise nezpochybňuje existenci uvedené judikatury, nýbrž jen poukazuje na rozhodnutí soudu nižšího stupně, kterým je Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (vojvodský správní soud ve Varšavě), jež hovoří ve prospěch možnosti napadnout schválení plánu obhospodařování lesů ministrem životního prostředí u správního soudu.
- 181 V tomto ohledu je třeba připomenout, že nemohou být zohledněna soudní rozhodnutí ojedinelá nebo taková, která jsou zřetelně v menšině v kontextu judikatury, jejíž převládající směr je jiný, a rovněž ani výklad odmítnutý nejvyšším vnitrostátním soudem (obdobně viz rozsudek ze dne 9. prosince 2003, Komise v. Itálie, C-129/00, EU:C:2003:656, bod 32).
- 182 Každopádně, je-li vnitrostátní právní úprava předmětem rozdílných soudních výkladů, které by mohly být vzaty v úvahu, přičemž jedny vedou k použití uvedené právní úpravy, které je slučitelné s unijním právem, a druhé k použití s tímto právem neslučitelnému, je třeba konstatovat, že tato právní úprava přinejmenším není dostatečně jasná na to, aby bylo zajištěno její použití slučitelné s unijním právem (viz rozsudek ze dne 9. prosince 2003, Komise v. Itálie, C-129/00, EU:C:2003:656, bod 33).
- 183 Kromě toho okolnost, i kdyby byla prokázána, že praxe vnitrostátních orgánů by mohla náležitě zajistit aplikaci v souladu s ustanoveními směrnice, nemůže sama dostačovat k tomu, aby byla zajištěna jasnost a přesnost v míře nezbytné ke splnění požadavků právní jistoty (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. ledna 2012, Komise v. Polsko, C-192/11, nezveřejněný, EU:C:2012:44, bod 58 a citovaná judikatura).
- 184 Pokud jde o článek 323 zákona o ochraně životního prostředí, na který Polská republika odkázala ve své žalobní odpovědi, podle něhož může být podle tohoto členského státu k obecnému soudu podána žaloba, jejímž cílem je v podstatě zpochybnit zásahy prováděné při plnění lesního plánu, je třeba předně konstatovat, že toto ustanovení se omezuje na to, že přiznává aktivní legitimaci u tohoto soudu každé osobě, jež je přímo ohrožena škodou, nebo jež utrpěla újmu v důsledku protiprávního zásahu do životního prostředí.
- 185 Článek 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy, který přiznává přístup k právní ochraně osobám z řad dotčené veřejnosti, přitom v tomto ohledu nestanoví podmínku v podobě přímého ohrožení škodou nebo újmu v důsledku protiprávního zásahu do životního prostředí.
- 186 Kromě toho uvedený článek 323 zákona o ochraně životního prostředí nestanoví možnost přezkumu plánů obhospodařování lesů po stránce hmotné a procesní, ale umožňuje pouze požadovat obnovu zákonného stavu a přijmout preventivní opatření, zejména instalaci zařízení nebo vybavení určených k zabránění ohrožení nebo vzniku škody. Pokud se to ukáže jako nemožné nebo nepřiměřeně náročné, lze požadovat ukončení činnosti, která je příčinou rizika.

- 187 Z toho vyplývá, že informace, jež Polská republika předložila Soudnímu dvoru Polskou republikou, neumožňují mít za to, že by tento procesní prostředek mohl organizacím na ochranu životního prostředí účinně umožňovat podrobit plány obhospodařování lesů, na které se vztahuje čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích, soudnímu přezkumu jak po stránce věcné, tak i ve vztahu k postupu přijímání těchto plánů.
- 188 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je druhý žalobní důvod, vycházející z porušení čl. 6 odst. 3 směrnice o přírodních stanovištích ve spojení s čl. 6 odst. 1 písm. b) a čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy opodstatněný.

V. K nákladům řízení

- 189 Podle čl. 138 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora se účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a Polská republika neměla ve věci úspěch, je důvodné uložit posledně uvedené náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) **Polská republika tím, že přijala čl. 14b odst. 3 ustawy o lasach (zákon o lesích) ze dne 28. září 1991, ve znění ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy o lasach (zákon, kterým se mění zákon o ochraně přírody a zákon o lesích) ze dne 16. prosince 2016, v němž se stanoví, že obhospodařování lesů v souladu s požadavky správné praxe neporušuje ustanovení týkající se ochrany jedinečných přírodních zdrojů, útvarů a složek, zejména ustanovení článků 51 a 52 ustawy o ochronie przyrody (zákon o ochraně přírody) ze dne 16. dubna 2004, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 1 a 2, čl. 12 odst. 1, čl. 13 odst. 1 písm. a) a čl. 16 odst. 1 směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, ve znění směrnice Rady 2013/17/EU ze dne 13. května 2013, jakož i čl. 4 odst. 1, čl. 5 písm. a), b) a d) a čl. 9 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků, ve znění směrnice 2013/17.**
- 2) **Polská republika tím, že nepřijala veškeré nezbytné právní předpisy k zajištění toho, aby organizace na ochranu životního prostředí měly možnost předložit soudu návrh, kterým je usilováno o přezkum, po stránce hmotné i procesní, zákonnosti plánů obhospodařování lesů ve smyslu ustanovení zákona o lesích, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 3 směrnice 92/43, ve znění směrnice 2013/17, ve spojení s čl. 6 odst. 1 písm. b) a čl. 9 odst. 2 Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, podepsané v Aarhausu dne 25. června 1998 a schválené jménem Evropského společenství rozhodnutím Rady 2005/370/ES ze dne 17. února 2005.**
- 3) **Polské republice se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Podpisy.